

park

novomeški mladinski časopis
št. 1, letnik III, oktober 1999

1999/2000

OBVEZNI
IZVOD

Če vzamemo, da je anketa, ki sva jo s Klemenom opravila prvi septembrski petek, dovolj verodostojna za posploševanje, se mnenja meščanov niti ne razlikujejo od strokovnih predlogov. Je morda res že zadnji čas, da nehamo govoriti in staro mestno jedro končno zapremo?

Aloš, 16 let: Ne vem. Moti me, ker se moramo prebijati med vsemi temi avtomobili, ki jih je veliko preveč.

Anlca, 30 let: Novo mesto moramo ohraniti. Povsod nekaj ropota in ni treba, da tudi tukaj. Ne moti me, da se ne bom mogla pripeljati do trgovine. Bom pač parkirala nekje drugje.

Maja, 25 let: Prav je, da zapremo Glavni trg. Fino bo, ko se bomo tukaj sprehajali, imeli prireditve. Vsa pomembnejša mestna jedra so že osvobojena avtomobilov, zakaj se ne bi to zgodilo tudi pri nas. Lepo je, da so se za začetek od tu odselile tehnične trgovine.

Boža, 34 let: Že zdaj ni pravih trgovin tukaj, tako da je res vseeno. Ne bo problema parkirati kje drugje, če bodo trgovine imele dobre ponudbe.

Sladana, 22 let: Težko sem za ta predlog, ker mislim, da nam bo močno padel promet.

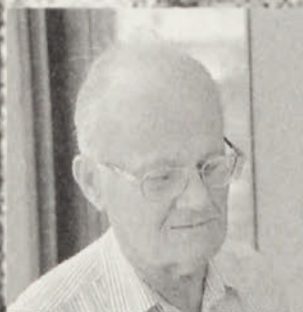
Tara, 5 let in mami: Večkrat greva peš v mesto, zato se strinjava z zaprtjem. Upam le, da to ne bo polnilo lokalov z mladimi, kot se to veselo dogaja že sedaj.

Milan, 69 let: Po moje je prav, da zapremo stari del mesta. Avtomobili bodo parkirani pač nekje drugje in prav je tako, saj vidite to gnečo.

Darko, 13 let: Kar naj se zapre, ker bo lepše. Morda bodo znamenitosti tako res bolje prišle do izraza.

Greta, 37 let: Nisem za, ker bo to opustošilo mesto. Peš cone nimajo veliko možnosti za preživetje, ker smo majhen podeželski kraj z malo prebivalci.

Jullja, 16 let in Bernarda, 17 let: Sva za, ker je v mestu prevelika gneča, pa tudi sicer ni pravih trgovin. Nerodno je, ker pešci ne moremo niti varno čez cesto, ker je povsod polno avtomobilov, ki trobijo. Res bi bilo lepo, če bi se ta del mesta zaprl.

Pa vi, bi zapr

Vladimir Braco Mušič

Urbanisti smo potrpežljivi ljudje

Nikoli ni zares živel v Novem mestu, a vendar je Vladimir Mušič veliko naredil za to mesto. Je eden najpomembnejših načrtovalcev našega prostora, prejšnji direktor Urbanističnega inštituta, zdaj pa na Biotehnični fakulteti v Ljubljani svoje znanje, ki ga je nabiral celo na elitni ameriški šoli Harvard, prenaša na študente krajinske arhitekture. Pravi, da sledi korakom očeta, častnega meščana Novega mesta, zato si še naprej prizadeva za dolenjsko prestolnico.

Glavni trg brez avtomobilov – lahko izvedljiv predlog?

Zaprte zahteva določene ukrepe, od gradnje garaž dalje. Ne gre samo za administrativne ukrepe, ampak mnogo več, zato je nujen temeljit premislek.

Zakaj moramo zapreti Glavni trg?

Obvarovati moramo zgodovinsko in naravno dediščino mesta, ker se ljudje ne morejo kar čez noč začeti obnašati drugače.

Kaj natančno?

V Novem mestu je z odlokom zavarovana urbanistična struktura, historična parcelacija, stavbe, višinski obrisi, pomembni spomeniki ...

Ohromitev prometa v starem mestnem jedru lahko povzroči propad še tistih trgovin, ki se še niso preselile v Bršljin.

To seveda ni dobro, je pa neizogibno, zato se zavzemamo za to, da se ob historičnem jedru ustanovijo pomembne ustanove, kot je na primer univerza in da je v vsaki hiši vsaj eno stanovanje. Res je, da se je udobneje pripeljati z avtomobilom, vendar moramo priznati, da trgovine z železom enostavno ne sodijo na Glavni trg.

Kaj pa, če bi ta del mesta zaprl le ponoči?

Tudi o tem smo že razmišljali, vendar bi potem morali vpeljati nekatere omejitve; prebivalci Glavnega trga bi imeli možnost dovoza in dovolilnice za parkiranje, seveda ne v centru, ampak na obrobju.

Kdaj bo po vašem mnenju Glavni trg resnično osvobojen vse pločevine?

Ne moremo pričakovati, da se bo to zgodilo v nekaj mesecih, ker zahteva takšna sprememba veliko strokovnih preddel, pravne ukrepe itd. Mislim, da smo na dobri poti, le ljudi moramo še prepričati, da se jim ni treba pripeljati z avtomobilom prav do trgovine. Konsenz se formira zelo počasi, vendar smo urbanisti zelo potrpežljivi ljudje.

li Glavni trg?

Danilo Breščak

Društvo Novo mesto sestavljajo meščani, ki želijo ohraniti edinstvenost mesta in mu dati več življenja, vloga Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine pa je opredeljena že v imenu. Danilo Breščak je član prvega in direktor drugega. Novo podobo mesta vidi optimistično, a ne iluzorno, saj ima za vsak predlog pripravljen tudi način izvedbe.

Kako je prišlo do ideje, da bi Glavni trg zaprl za promet?

O tej ideji se je bolj ali manj formalno razpravljalo ob različnih priložnostih. Zamisel podpiramo tudi na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine, mnenja za in proti pa so bila pogosto deljena tudi na sestankih Društva Novo mesto.

Kakšno nevarnost za mesto pa predstavljajo avtomobili?

Mislim, da je Glavni trg preobremenjen s pločevino, arhitektura sploh ne pride do izraza. Ljudem je pomembnejše, da se z avtom pripeljejo skoraj do praga urada ali šanka kot pa varnost in izgled naše naravne in kulturne dediščine. Promet je zelo neurejen. Pred leti, ko je bil stari most v rekonstrukciji, smo ob ponovni sprostitvi prometa izgubili možnost preizkusa, da bi preko njega tekla le enosmerni promet.

Kako blizu pa bomo smeli parkirati?

Zaenkrat ni še nič določenega, vendar mislim, da bi bilo ožje jedro, ki ga je možno prehoditi v 10 minutah, možno delno ali v celoti zapreti za promet. Seveda to pomeni ureditev primernih parkirišč, možnosti so na Grmskem gradu, na avtobusni postaji, pred bloki na Seidlovi cesti... Za dostop do mesta bi lahko uporabili tudi avtobusni mestni promet. V Kandiji bi potrebovali parkirno hišo. Možnosti je veliko, vendar pa bi to imelo posledice za vozniško mentaliteto, o kateri sem že govoril.

Trgovine v starem delu mesta se bodo verjetno preselile v Bršljin.

Teža trenda ne more ustaviti prav nihče, vendar bi trgovine z atraktivnimi ponudbami zagotovo privabile svoje kupce tudi v mestno jedro. Verjetno gre za nasprotje masovni prodaji tipa BTC, torej za kritično ponudbo. Posnemali bi primere trgovin, ki si tudi pri nas utirajo pot. Mislim na odpiranje notranjih dvorišč atrijev, ki jih imajo meščanske hiše na Glavnem trgu. Nekaj takega se nam obeta v atriju hiše poleg Rotovža..

Bi nočno zaprtje rešilo problem za začetek?

Ne vem, vsekakor je treba najti kombiniran način, ki bi zadovoljil čim več ljudi. Govor je o delnem zaprtju spodnjega dela trga. Promet naj bi potekal po Prešernovem trgu in Škrabčevi ulici na Glavni trg, kjer bi z zavijanjem levo lahko sklenili enosmerni krog prometa na zgornjem delu trga. Ob tem pa je treba urediti režim dostave v trgovine, ki bi se moral zaključiti do 9. ure zjutraj.

Mogoče bo pa župan s preselitvijo v Rotovž vrnil mestu morebitno praznoto?

Zagotovo. Sedanji župan si želi v Rotovž. Z oživitvijo mestne hiše je poskušal tudi že prejšnji, zato smo na Zavodu že naredili konzervatorski program. Mišljeno je, da naj bi bil tu županov urad za stike z javnostjo. V drugem nadstropju Rotovža je tudi dvorana, ki bi bila po restavriranju primerna za zasedanja mestnega oz. občinskega zbora.

V predlogu je zapisano tudi, da želite ohraniti vsaj eno stanovanje v vsaki zgradbi, vendar so nekatera že precej dotrajana.

To je zapisano v PUP-u (Prostorsko ureditvenem planu) za mestno jedro. Ne kot želja, temveč kot obveza, saj 10. člen govori o ohranjanju poslovne funkcije v pritličju in stanovanjske v nadstropju. Seveda pa je res, da morajo ljudje ostati v mestu, ker le z ljudmi mesto (p)ostane mesto. Novo mesto mora nujno rešiti projekt prenove. Podobnih so se lotili v Piranu, Kamniku, Škofji Loki – neke manj, drugje bolj uspešno. V takem projektu je

nujno zagotoviti več časa in ekipo, ki bo delovala od začetka do konca, ne glede na politični mandat. Delo bi moralo ustrezati strokovnim kriterijem in imeti ustrezno strankarsko podporo. Govorilo se je o funkciji direktorja mesta, **mestni renti** ...

V procesu prenove ima svoje mesto tudi spomeniška služba, saj ima staro mestno jedro v celoti status kulturnega spomenika.

V tujini se prenove lotevajo sistematično. Stanovalce začasno izselijo, preuredijo stanovanje in nato naselijo nove ljudi ali pa tudi ne. Ponekod pomeni bivanje v starem središču mesta privilegij.

Pa pri nas?

S prenovo se je že nekajkrat začelo, a tudi zamrlo. Zadnji primer prenove celotne hiše je Glavni trg 6. Morda je tu šlo lažje, ker je cela hiša v rokah enega lastnika. Pri nekaterih objektih bi lahko pomagal že interventni fond sredstev v občinskem proračunu. Pred leti smo ga že imeli. Gre za fond, ki bi pomagal lastnikom pri povečanih stroških za nekatere materiale, ki so predpisani v mestnem jedru, na primer bobrovci za kritino in bakreni žlebovi. Upam, da bo ta fond drugo leto že proračunska predpostavka.

Nove podobe dolenjske prestolnice najbrž ne moremo pričakovati že prav kmalu?

Če mislite na spremenjeno podobo ob drugačnem prometnem režimu, je to menda povezano z izgradnjo severne obvoznice. Temeljita prenova stavbnega fonda pa je dolgotrajen in zapleten postopek, katerega rezultatov ni mogoče pričakovati kar čez noč.

foto Borut Peterlin

III 857

02002/2145

GENERALNI SPONZOR
OLIMPIJSKE REPREZENTANCE

Kaj lahko naredi študent z 1 mega?

Dviguje denar na bančnih avtomatih. Plačuje v trgovinah, označenih z nalepko BA ali Maestro. V krizi izkoristi mesečni limit na tekočem računu. Od doma ali od kjerkoli se preko računalnika priklopi na SKB NET, preko telefona pa na Zeleni telefon in že je v banki. Seveda preverja stanje na svojem računu ali pa plačuje položnice. Mega, ne? Oglasi se v SKB banki!

Mega kartica SKB banke.
Uporabna do konca študija.

PRISTRA

SKB BANKA D.D.
www.skb.si

Se staro mestno jedro stara?

Zadnje čase tudi v domačih logih slišimo nemalo debat o umiranju, zamiranju starih mestnih jeter, tudi novomeškega. Toda ko se človek sprehodi skozi staro, z reko Krko okljukano jedro Novega mesta, in nadalje, da bi pač lahko primerjal, morda pohiti še kar skozi celo mesto, ugotovi, da je stari del mesta vendarle še vedno in izrazito najbolj vitalen, najbolj živahen del mesta. Tu mrgoli ljudi, ki nakupujejo ali morda le hrepeneče zrejo v izložbe, se brezciljno sprehajajo, gredo poklapani iz šole, radostni posedajo po lokalih, živčni iščejo prostor za avto ... Ob Glavni trg, gotovo najbolj vitalen del starega mestnega jedra, lahko iz prostora starega mesta pristavimo le še Prešernov trg s tržnico in novi Novi trg, kjer se poleg običajnega vrveža zgodi (resda zgolj občasno) še marsikaj drugega: od koncertov, včasih cvičkarije, raznih sprejemov, sem prideta dedek Mraz in Božiček, tu se septembra preprodaja stare šolske učbenike in razno kramo v prazničnem vzdušju decembra, zgodi se kakšen literarni večer ob Kettejevem vodnjaku, včasih poje Lojzka in še kaj.

Tako se konec koncev torej zdi, da bi se vendarle in raje morali precej več ukvarjati z vprašanjem, kako oživiti naša puščobna stanovanjska naselja, kako tamkajšnjim stanovalcem omogočiti višji bivanjski standard. To je v resnici pereče vprašanje našega mesta.

Pa vendar je kljub vsemu res, da na Glavnem trgu lahko v zadnjem času, v ostalih delih starega mestnega jedra pa že precej dlje, opazimo kar nekaj vhodov v stavbe, kamor že dolgo, seveda predolgo, ni stopil noben gost, da »izginjajo« stanovalci (ti resnično celo umirajo od starosti), da so programi v starem mestu čedalje manj pestri in morda manj primerni za ta mestni predel v današnjem trenutku, da nenazadnje tudi pročelja stavb že dolgo niso bila obnovljena, da na okenskih policah ni nobenih cvetic ... Vse to drži.

Očitno je, da smo Slovenci z osnovanjem lastne države, ki smo jo zvezali s pojmi, kot sta demokracija in tržno gospodarstvo, naleteli tudi na mnoge neprijetnosti, ki tarejo tako imenovan razviti svet ali pa so ga v ne tako oddaljeni preteklosti – med temi seveda tudi neprijetnosti v zvezi z začasnim, trenutnim zamiranjem življenja v starih jedrih mest oziroma nasploh v jedrih mest.

Ob spremembi politične in gospodarske ureditve pa smo se pri nas morali dodatno soočiti še z neizbežnostjo preobražanja družbene lastnine v privatno, ki še kako zadeva prav starejše predele mest. Žal pa denacionalizacija ni prinesla (oziroma ne prinaša) željene jasne lastniške strukture z zainteresiranim in močnim oziroma investicijsko sposobnim lastnikom, temveč postavlja pred nas ravno nasprotno – nemalokrat izredno kompleksna nova lastniška razmerja, kar je deloma tudi posledica nekaj desetletnega razmaka med nacionalizacijo in denacionalizacijo, povrh pa prav nič bogate nove lastniške.

Tako ima lahko danes marsikateri denacionaliziran objekt lastniško strukturo, ki kar preveč spominja na razvejano družinsko drevo, pri čemer gre za lastnike, ki največkrat ne zmorejo z denacionalizacijo pridobljenega objekta primerno vzdrževati, zaščititi pred propadanjem, še manj pa urediti, obnoviti, ker so kapitalsko slabotni. Deloma v mavrici lastnikov (ti tudi ne zmorejo izoblikovati skupnega interesa), v splošnem gospodarskem stanju prostora ter hkratnem pretiranem pohlepu po denarju tudi prodaja nepremičnine neredko ni najlažje opravilo, ker v želji po čim boljšem izkupičku lastniki postavljajo pretirane cene. In če se ne da prodati, potem se skuša vsaj oddati, pa kaj, ko so tudi najemnine nemalokrat prav oderuške. Slednje pa seveda ni pogodu pretežno majhnim in šibkim podjetnikom, ki se borijo proti vsaki neracionalnosti, vsakemu odvečnemu strošku. In odvečen strošek je zagotovo previsoka najemnina za poslovni prostor. Tudi v Novem mestu se je pokazalo, da so v nekaterih primerih trgovci, če jim ni dišalo odmakniti večji del težko ustvarjenega prihodka v roke najemodajalca in če se jim ni dalo ukvarjati z interesi kupa novih lastnikov, raje odšli iz starega mestnega jedra v druge mestne predele (danes se še najbolj izrazito kopičijo v Bršljinu), ki v nekaterih pogledih izkazujejo celo prednosti v primerjavi s stariim mestnim jedrom in to ne le za velike, temveč tudi za male investitorje. In tako bo, dokler ne bodo lastniki poslovnih prostorov spoznali, da se jim vseeno bolj izplača znižati najemnino, kot pa imeti neoddan prostor zaradi svojega pohlepa. Relativno svoboden trg bo na tem področju prej ali slej pač že postoril svoje.

Vprašanje pa je, če bo to dovolj. Konec koncev se preobraža še marsikaj drugega. Svoj doprinos in odgovornost pri zamiranju starih mestnih jeter ima denimo tudi sprememba načina življenja mnogih meščanov, ki starega mestnega jedra takorekoč sploh ne potrebujejo. Danes lahko meščani večino,

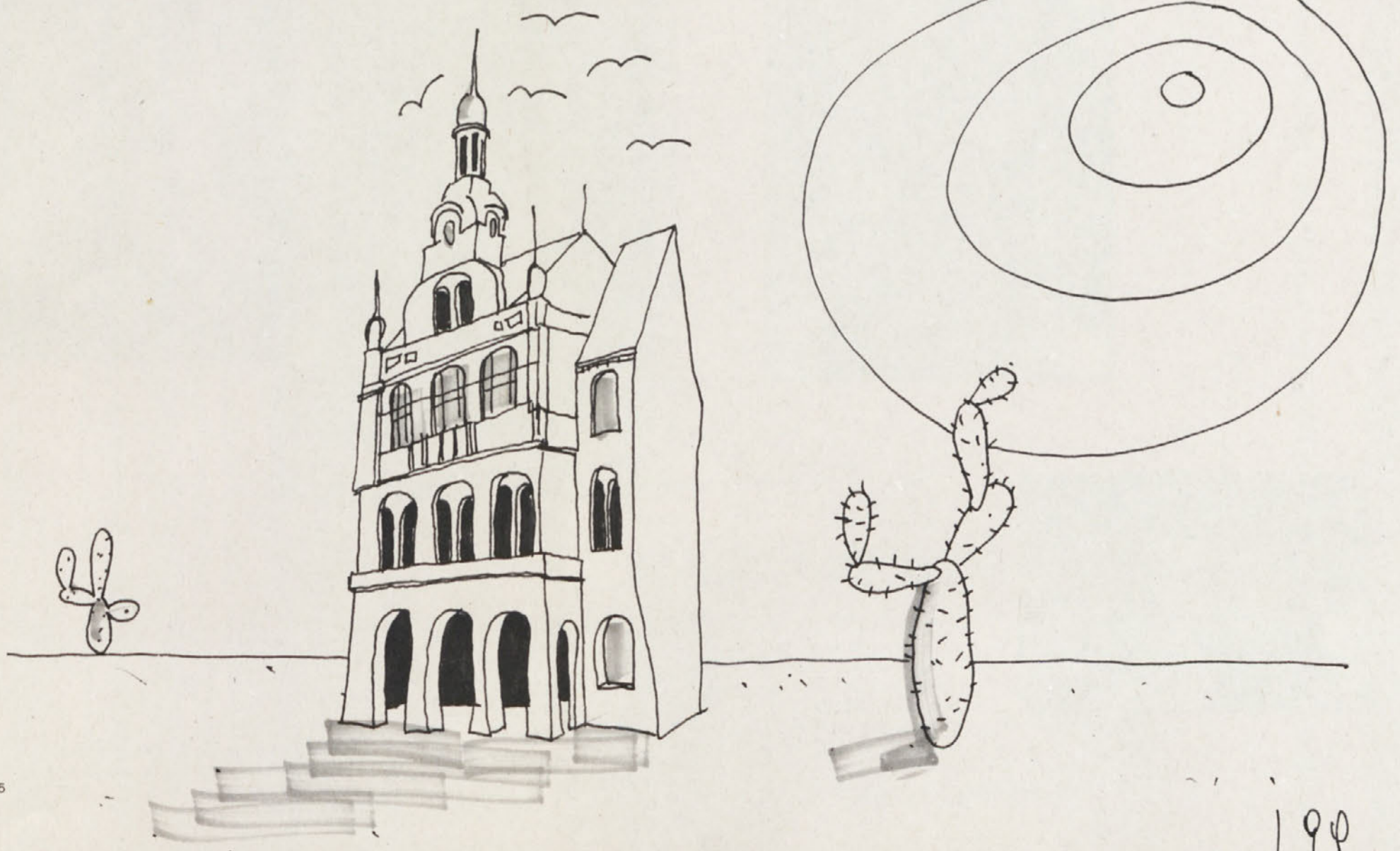
nekateri pač celo vse svoje potrebe zadovoljijo neodvisno od starega mestnega jedra. Nič nenavadnega. Pred časom smo lahko v nekem časopisu celo brali o ženici, prebivalki večjega evropskega mesta, ki se bojda celo življenje ni premaknila iz svoje stanovanjske soseske. Sicer ne vem, ali je kaj takšnega zlahka dokazljivo, je pa lahko praktično izvedljivo, čeravno bi z dokazovanjem te možnosti v lastni praksi povprečen človek tvegala docela moreče, zadržljivo življenje. Ženica je svoje, z našimi očmi bedno življenje, najbrž živela v kar dobri soseski. Mar je predobro opremljena stanovanjska soseska nevarnost za celovitost mesta? Zdi se že tako.

Danes stara mestna jedra in nasploh življenje v mestu kot neki zaokroženi urbani celoti ogroža tudi internet, ki je danes sicer še v povojih, ima pa izreden potencial glede vpliva na način življenja ljudi. Možnost nakupovanja, dela, učenja oz. študija in še marsičesa na daljavo oziroma iz udobnega domačega fotelja v prijetnem stanovanju zna ogroziti tako kohezijo mestne strukture kot življenje v njem in seveda ob tem biti dodaten, ne pa tudi zadosten, člen pri zamiranju starih mestnih jeter. Kaj sploh še ostane? Morda rekreacija, zabava.

Kakor koli, dvomim, da smo se sposobni zoperstaviti vsem tem in še kakšnim drugim procesom, ki se danes odvijajo – in to celo v skladu z našim interesom, ki pa pač na drugi strani pripelje do absurda, namreč da en naš interes uničuje, izničuje naš drug interes. Namesto da se brezupno zoperstavljamo rojevajoči se novi realnosti ali da jo zadržujemo na poti do gotovega cilja, ker se obrnjeni v preteklost naslajamo nad preteklimi, seveda vsled njihove časovne oddaljenosti idealiziranimi podobami starega mestnega jedra in jih skušamo projicirati v sedanost, ali da vnašamo v naš prostor dejstva od drugod, ki so se generirala pod drugačnimi, čeravno sorodnimi pogoji, je bolje, da v skladu z nastopajočo novo realnostjo, s trendi, ki se kažejo, raje ugotovimo, kaj to nadalje pomeni za staro mestno jedro in kaj lahko z njim v prihodnje storimo, ne da bi negirali odvijajoče se procese. Pomembno je predvsem slednje.

Nikar ne skušajmo preteklosti preleti v sedanost, gre pač za Sizifov posel – raje izkoristimo v polni meri to, kar nam prinaša čas, ki ga hote in še bolj nehoti sami oblikujemo, ter vtisnimo staremu mestnemu jedru novo podobo, če že iz ne vem kakšnega vzroka nismo zadovoljni z vseskozi se spreminjajočo obstoječo.

Tomaž Levičar

Hitri ritmi, zelo glasna elektronska glasba, vsakoličen efekt, množica ljudi, ki jo premika DJ, laserji, vsi odboji svetel. Ravno je, to je rave party.

Besedica reyv je pojem, ki bi ga lahko uporabili kot sinonim za naslednja občutja: biti v nekakšnem transu, divje razmišljati, biti vesel, srečen, plesati na nek čuden način itd.

Reyv se je pojavil v poznih osemdesetih v Angliji. Množica ljudi so se zbirale v zapuščenih skladiščih in tovarnah. Uživali so v glasbi in jemali ljubezensko poživilo, imenovano ecstasy. To je bilo zelo zanimivo in zabavno doživljanje. Veliko ljudi na istem mestu, vsi se premikajo po istem ritmu, se pogovarjajo in uživajo brez vsakršnih pretefov ali nasilnih izpadov. Toda kljub temu, da imajo droge pri reyvju velik pomen jih ne jemljejo vsi reyvjerji. Vsi PRAVI reyvjerji spuščajo geslo P.L.U.R., kar pomeni PEACE LOVE UNITY and RESPECT, mnogi pa to reyvsko sceno izkoriščajo za jemanje drog. Prvi uživajo posebne poživilne pijače, ki vsebujejo snovi, pod vplivom katerih lahko brez vsakršnega napora plešejo po več ur. Te pijače ne vsebujejo nobenih kemijskih substanc.

Tudi oblačila imajo zelo velik pomen v reyv sceni. Zelo pogosto so telesne poslikave in uhanj na vseh mogočih mestih. Določena modna podjetja so osredotočena prav na reyvrska oblačila (med njimi Buffalo, Astro Diva itd.), ki so zelo opustekana in zelo draga. Vse, kar se zdi »normalnim« ljudem čudno, je »stajliš« za reyvjerje. Nosijo obleke iz trgovin z rabljenimi oblačili ali pa se oblačijo v stilu cyberpunka in potem izgledajo, kot da niso s planeta Zemlje.

Sedaj pa še nekaj besed o sami glasbi. Za nevedneže naj povemo, da RAVE ni vrsta glasbe! To je stil življenja oziroma kultura. Marsikoga slišiš reči: »Dej, reyv musko vrti.«, kar nam pove, koliko pojma ima o reyvju. Na reyv partijih se vrti elektronska glasba (electronic), ki jo delimo na veliko podvrst. Na reyv partijih najpogosteje slišimo TECHNO, HOUSE in DRUM N' BASS glasbo, zato si bomo te podvrste v nadaljevanju poglobljevali.

TECHNO je vrsta, pri kateri je pomemben ritem (115 do 160 udarcev na minuto). Ta ritem je neko hipnotično orodje. Techno je včasih v celoti narejen s pomočjo elektrone. V večini primerov vsebuje tudi vokale.

- Deli se na:
- * Electronic
 - * Techno
 - * Detroit
 - * Dub
 - * Gabber
 - * Hardcore Techno
 - * Illbient
 - * Minimal
 - * Old Skool
 - * Traxx
 - * Tribal

HOUSE ima stalen in čist zvok ritma v spremljavi vokalov, ki daje neverjetno energijo. House je nekako tudi najbolj vesel stil elektronske glasbe. V primerjavi z drugimi vrstami uporablja več klavirskih akordov.

- Deli se na:
- * Electronic
 - * House
 - * Acid House

- * Funk House
- * Garage
- * Hard House
- * Progressive House
- * Speed Garage

Kaj je RAVE party?

Rave party je sinonim za zabavo. Ponavadi take zabave trajajo celo noč in so odprte za širšo javnost. Na njih se predvaja zelo glasna techno glasba. Število udeležencev je pravzaprav nepomembno, giblje pa se od 50 do 1.500.000. DJ je tisti, ki kontrolira vzdušje, od njega je odvisno počutje reyvjerjev. Na partijih so zelo priljubljeni "laser showi", ki reyvjerja v sodelovanju z glasbo popeljejo v drugačna psihična stanja.

Tiste, ki bi radi o reyv sceni izvedeli še kaj več, si lahko na internetu ogledate spletno stran www.sloparty.dvojka.com, lahko pa tudi rešite kviz na strani www.dvojka.com/africa/party_quiz.html.

RAVE ALL LIFE LONG, 'CAUSE RAVE AINT JUST CULTURE, IT'S LIFESTYLE.

Matej Hren

dance is basic

House - disco devetdesetih let

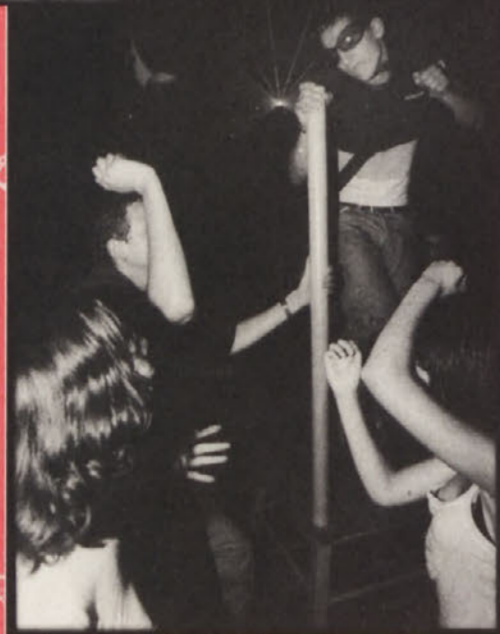
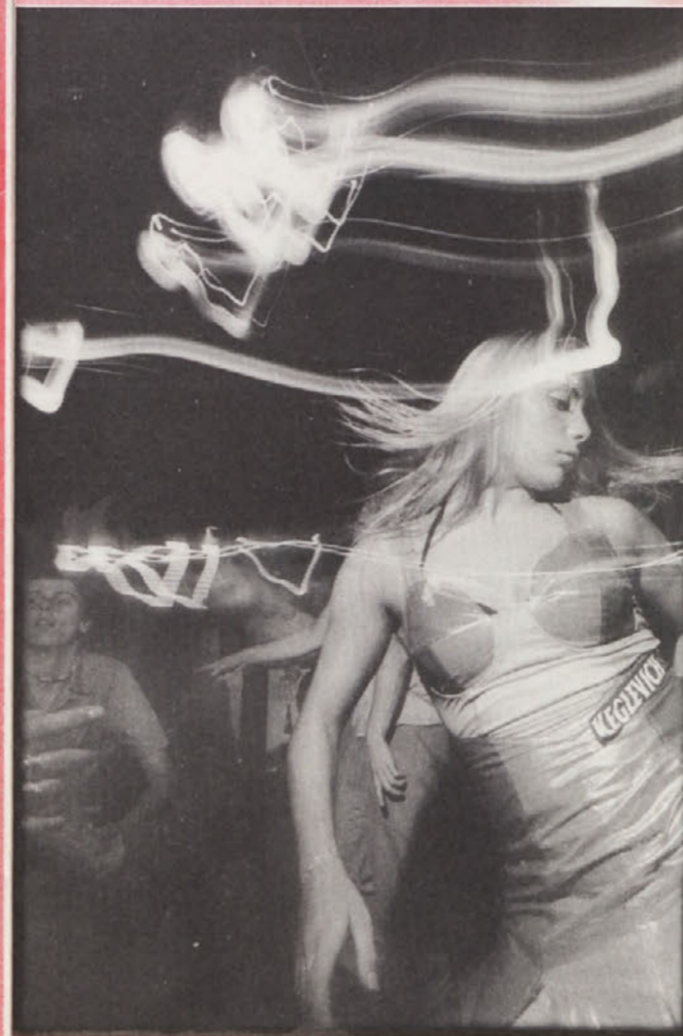
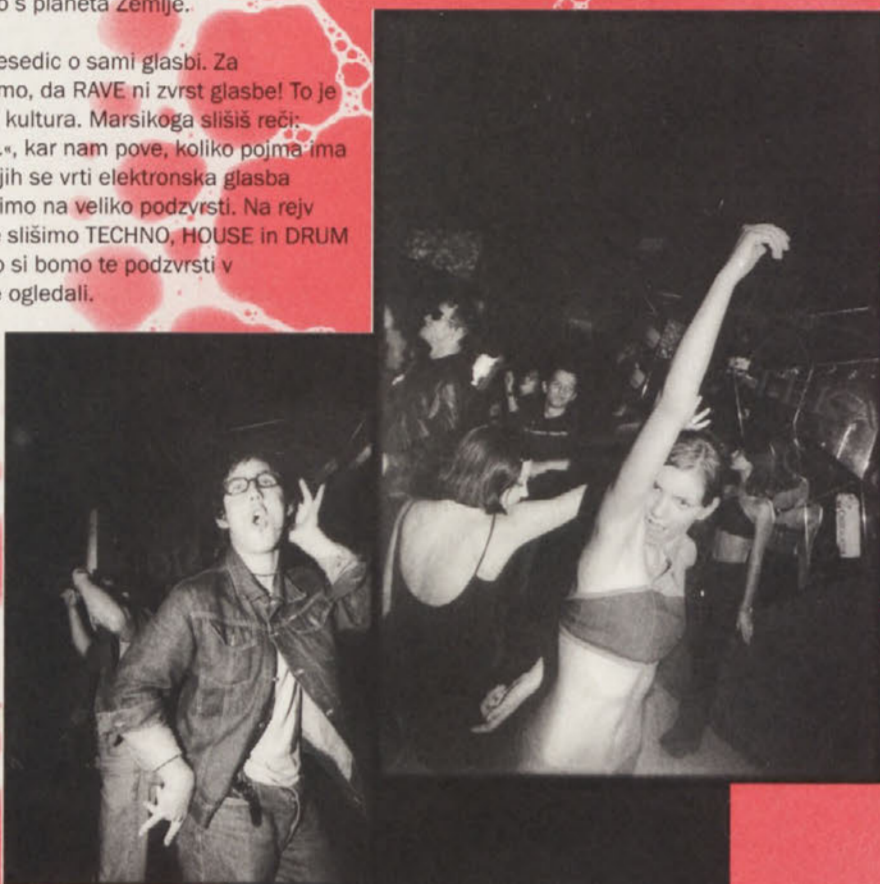
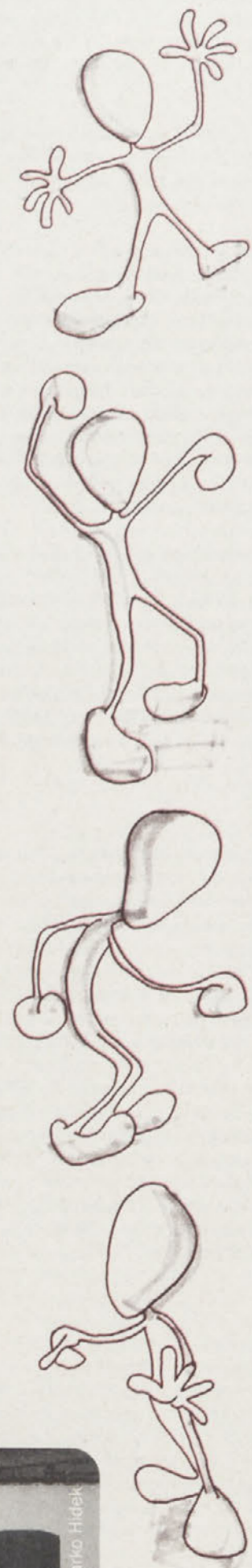
House glasba je glasba, ki ji je popularnost narasla med osemdesetimi in devetdesetimi leti v severnoameriških (New York, Chicago, Los Angeles, Baltimore ...) in zahodnoevropskih mestih (London, Manchester, Amsterdam, Stockholm, Rim, Ibiza ...). Glavna oblika in aspekt house glasbe vključuje trden in ponavljajoč ritem med 120-imi in 140-imi udarci na minuto, uporabo sekvencerjev in sintizatorjev, od sredine osemdesetih pa tudi samplerjev. Glavni namen house glasbe je *napumpati* željo po gibanju v človeško telo, ga vzpodbuditi k plesu in sprostitvi. Za nekatere ljudi je konzumiranje house glasbe oblika bega pred realnostjo, za druge način življenja, primerljiv z vero.

Od leta 1986 se je etiketa »house« uporabljala kot marketinško sredstvo v industriji plošč - tako kakor tudi v kulturni miselni besedni zvezi. Glasba se je na začetku nanašala na razvoj afriško-ameriškega okolja in severnoameriških urbanih centrov kot sta New York in še bolj Chicago, kjer je izraz *house music* predstavljal vrsto elektronske disco glasbe, ki vsebuje bogato afriško-ameriško kulturno tradicijo džeza, soula, funka in gospela. Evropski trg ni imel tesne povezave z afriško-ameriško zgodovino in njeno politiko, tako da je z evropsko produkcijo house izgubil originalne občutke. V Evropi se je house glasba razvila iz obeh stilov (afriško-ameriškega in evropskega) v področje pop kulture.

Leta 1977 je DJ Frankie Knuckles prispel iz New Yorka v Chicago, kjer je postal »resident DJ« kluba *The Warehouse*. Frankie je imel specifičen stil rolanja plošč, kar ga je razlikovalo od ostalih DJ-jev. »Miksal« je philadelphijsko soul glasbo, njujorsko klubsko glasbo, euro-disco in zvočne efekte, ki jih je dodajal sam. Ta stil je tudi v liniji s tradicionalnim afriško-ameriškim načinom igranja džeza, kjer glasbeniki uporabljajo pretekle in sedanje oblike zvokov in s tem kreirajo nove oblike.

Fraze kot *That shit like they play in the house* ali *This could be played in the house* so se nanašale na Warehouse klub. Obstajajo tudi drugačne razlage za izvor imena; tudi klub je lahko hiša (*house*), kar pojasnjuje fraza *Burn down the house*, ki se lahko sliši na mnogih singlih iz zgodnjega obdobja disco glasbe sedemdesetih let, kot je to v tem primeru Disco inferno skupine *The Trammps*.

Pripravil dj DEKKY

DRUM N' BASS se deli na:

- * Electronic
- * Drum n' Bass
- * Future Funk
- * Jump-Up
- * Tech Step

Verjetno ste na ulicah opazili, da se je število reyvjerjev zelo povečalo. Mnogi svetovno znani DJ-ji uvrščajo SLOVENIJO v sam svetovni vrh po količini partijev in obiskov znanih DJ-jev. K temu zelo pripomore že kar legendarna AMBASADA GAVIOLI (Izola), ki je druga najboljša »reyvrska« diskoteka v Evropi. Na Dolenjskem je nekako najbolj priljubljena diskoteka AFRICA (Trebnje) z njenim SOUND PLANETOM.

Fotografije je posnel Tomaž Grdine na enem izmed septemberskih "partijev" v diskoteki na Otočcu

Ni dokumenta kulture, ki ne bi bil hkrati dokument barbarstva. Walter Benjamin
Balkan is the future. Slavoj Žižek
You can run, but you cannot hide. Mad Max

Med sprehodom po parku res ni preveč umestno, če vam nekdo začne brati odlomke iz de Sadovega romana *Juliette*, recimo sloviti prizor začetka dekletovega razdevičenja, ob katerem so si lomili zobje številni interpreti: »Ob teh besedah me je plegla z razkrečnimi nogami, legla na trebuh z glavo med moja stegna in me onegavila z jezikom, medtem ko je moji družici ponudila najlepši ritnici, kar jih je na svetu in prsti ljubke deklice so ji vračali prav tiste usluge, ki mi jih je sama delala z jezikom...« Pa saj to je pornografija, boste vzkliknili in nikoli več pogledali de Sadu v oči.

Danes, ko lahko – kot so me opozorili – poceni porno štose zasledimo skoraj v vsaki reviji, se res zdi bogokletno, da Park, ki je vendarle mladinski časopis, objavlja razpravljanje o tem, zakaj je bila potrebna cenzura našega markija. Marki de Sade je bil vendar s soglasjem zdrave pameti izbrisan iz zgodovine svetovne literature in le zakaj bi drezali v nekaj, s čimer naj bi že zdavnaj opravili?

Roman *Juliette* je subverzija Don Kihotove akcije reševanja sveta, ki se v imenu vizije novega Reda sveta ne ozira niti na najelementarnejšo pravičnost in je pripravljen krvavo obračunati z vsakim, ki mu prekrži pot. Toda, glej čudo, vsaka akcija se mu spridi – do končnega zloma, v katerem ga uniči ravno ideja, v imenu katere se je podal v boj. Don Kihot ni avtonomni subjekt, ampak žrtev lastne fantazije, ki jo je povzdignil na raven abstraktne ideje (od)reševanja sveta. *Juliette* je pravzaprav perverzni obrat Cervantesovega junaka: namesto ideji Dobrega junakinja sledi »naravi«, ki hoče zlo - »Uničevanje je bilo eden prvih zakonov narave, nič tistega, kar uničuje, ne more biti zločin. Kako bi lahko dejanje, ki naravi služi, zoper njo pregrešilo?«

In v to dialektiko je zapleten ves moderni roman in šele postmodrnizem naj bi izplaval iz tega metafizičnega blata, tako da je junak pravzaprav ukinjen, kolikor pa je vendarle sem in tja ohranjen, ga karakterizira ne kaka svetovna ideja, ampak nek strogo partikularen, uživaški moment.

Bodimo pozorni na to, kaj se zgodi Juliete na prvih straneh romana. Juliette je bitje užitka, kot priznava sama: »Prsti so vedno ugodili zahtevam moje domišljije.« To je postmodernistični moment romana. Modernistični moment pa je v tem, da se užitek podredi nekemu REDU. Redu redovnice, madame Delbene. Ne pozabimo na to, da je v Juliettinem spominu pohotna gospa lepa kot venera, lepše postave, bolj bele kože... bolj mehke... lepših in bolj poudarjenih oblin bi ne mogla biti nobena ženska. Lepota njene podobe je v grozljivem nasprotju s skrivnostnostjo zahteve, ki jo nalaga: uživaj v telesu drugega ne glede na njegovo voljo. In če načelo naše madame formuliramo na način etičnega imperativa, bomo gotovo vznemirili moraliste: »Pravico imam uživati v tvojem telesu, mi lahko vsakdo reče, in to pravico bom užival, ne da bi me kakšna omejitev zaustavila pri kapricah čezmernosti, ki si jih bom hotel s tem potešiti.« (Jacques Lacan, *Kant s Sadom*)

Ne gre za to, da bi povečevali ideje ubogega markija, pravzaprav niti ne vem, ali gre tu sploh za ideje ali za uprizoritev neke fantazme, ki lahko podpira realno zlo. Pričakovali bi, da bo de Sade v svoji literarni umetniški vpeljal junakinjo, ki je – v hudem nasprotju s precej žalostno usodo pisatelja – resnična Gospodarica položaja. Toda temu ni tako. Podrejeni element v njegovi fantazmi sploh ni žrtev, ampak sama mučiteljica, ki je zgolj instrument volje nekoga drugega, ki ni kak bog, ampak narava, ki ljubi dezintegrirano telo: »**potemtakem morilec naravi pripravlja užitek; priskrbi ji materiale, ki jih narava nemudoma porabi; dejanja pa, za katera so bili tepci dovolj nori, da so jih grajali, v očeh tega univerzalnega dejavnika ne postanejo nič drugega kot zasluga.**«

Danes smo priča vzponu ekstremnega zla, ki so ga skušali končati s slovito »vojno brez žrtev«. Spermiji predsednika Clintona so res zadevali cilje natančneje kot dostej, toda to ni ustavilo etničnega čiščenja; le da je žrtev tokrat tisti, ki je bil prej rabej, druga stran pa je z muko prevzela vlogo sadista. »Poetična pravičnost«, ki jo nekateri vidijo v tem, je seveda povezana s sublimno vlogo žrtve, ki je tako globoko zasidrana v naši kulturi. Svetniški sij smo pripravljene pripisati komurkoli, le da trpi prek neke določene mere in da se ujame v matrico spektakla. Srbski živelj, ki množično zapušča Kosovo seveda ni primeren za vlogo žrtve, saj se nikakor ne ujema z zahodno fantazmo, ki v njih vidi utelešenje demoničnega zla.

Edina konstantnost, ki jo lahko zasledimo na Balkanu, je ravno zlo, ki ga – ko je enkrat pognano v svoj smrtni tek – ne more nič več ustaviti, četudi si rabej, žrtev in opazovalec – kot nekakšni zdolgočaseni ljubimci – podajajo svoje vloge iz roke v roko, kot da bi se hoteli naučiti slasti vseh teh položajev. Zdi se, da **vse strani vodi ista sadovska fantazma**, ki se enkrat naseli v rablja, drugič v žrtev, ves čas pa hrani samozadovoljujoče »poročanje« v obliki medijev. Zločin je prejkone povezan z naravo iztirjenega seksualnega naгона, ki se obrača zdaj v eno stran zdaj v drugo, le da doseže zadovoljitev, »interesi naroda« pa se nekako ujamejo v to zvijačno pot.

Kakorkoli že, pomembno je nekaj drugega: ljudje smo pripravljene v trpljenju uživati, pa naj si trpljenje prirejamo sami, ali pa nam ga priskrbi kdo drug. Spomnimo se na dr. Ruglja, ki ni nikoli pozabil ušcipniti v zadnjico ubogih žena alkoholikov, ki igrajo nedolžno vlogo trpeče žrtve, v resnici pa so še kako del vsega sranja.

Zato lahko le slutimo, zakaj je ubogi markiz, mož, ki je bil deležen vsakršnega zla, tisočkrat tepen od usode, napisal roman, katerega junak je razuzdanka, dekle, ki do smrti in preko nje muči svoje žrtve, kot je življenje mučilo de Sade. Ne gre preprosto za obrat žalostnega življenja, de Sadova resnica je tudi v njegovem romanu morala priti na plano. De Sade ni hotel nič drugega kot razkrinkati apatično naravo svojih realnih mučiteljev. Znameniti modernistični slikar Man Ray je nekeje zapisal: »Občudujem tega moža, ki je preživel petindvajset let v ječi samo zaradi svojih prepričan. V svoji zaporniški celici je napisal najbolj strasten zagovor individualizma in svobode in s tem odkril univerzalno značilnost našega značaja, značilnost, ki jo zgolj hipokrizija in puritanizem lahko zavrneta. Sade nam je pomagal, da smo razumeli same sebe.« Toda ali se res razumemo?

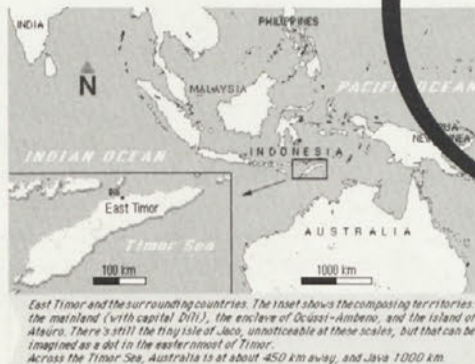
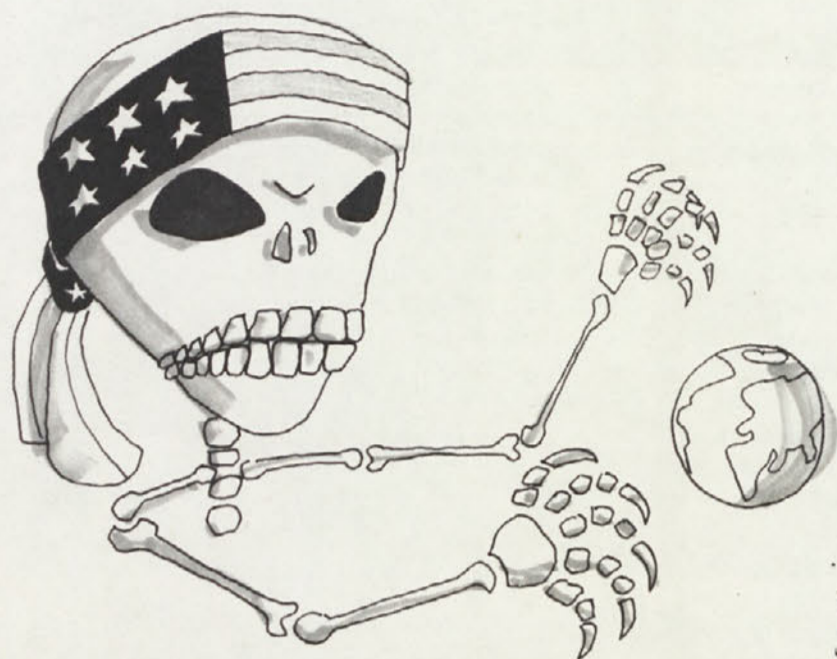
Uroš Lubej

Duh vojne in lulek markija de Sada (II)

Hieronymus Bosch, *Naslada* (detajl)

Barvna slepota očesa medijev: Vzhodni Timor

Da ne bo pomote: prelivanje krvi v Vzhodnem Timorju ne traja od letos ali morda od lani, ampak že vsaj od leta 1975, ko so ga z ameriškim orožjem in s tihim blagoslovom sekretarja za državno varnost Henryja Kissingerja okupirale indonezijske čete. Vzhodni del otoka Timor, ki ga najdete na spodnjem robu indonezijskega arhipelaga, se od takrat naprej počasi spreminja v množično grobišče. Po splošnih ocenah naj bi bilo v teh letih ubitih 200.000 ljudi ali tretjina tamkajšnjega prebivalstva.

Dogodki, ki so pripeljali do današnjega stanja, segajo v čas po drugi svetovni vojni, ko so Združene države v svojo zunanjo politično doktrino med drugim zapisale tudi "skrb za razvoj in blagostanje svobodnega sveta". Odgovornost za blagostanje bogatih in privilegiranih je bila vzeta zelo resno. Ameriško gospodarstvo in z njim politika sta začela ustvarjati sofisticirane modele svetovne ureditve, v katerih je imela Jugovzhodna Azija vedno pomembno vlogo. Glavna nagrada v tem sektorju je bila Indonezija, ki so ji arhitekti povojne ureditve dodajali pripono "Japonsko južno cesarstvo" in ki ji je bila namenjena vloga dobaviteljice surovin za obnovo Japonske, Zahodne Evrope ter seveda ZDA.

Komunistična partija Indonezije (PKI) je bila le neljuba deviacija v očeh načrtovalcev novega svetovnega reda. Strah pred komunistično nevarnostjo, o kateri so v javnosti govorili v kontekstu "teorije domin", ni bil nič drugega kot strah pred samostojnim in neodvisnim razvojem, od katerega ZDA in njene zaveznice ne bi imele nobene neposredne koristi. PKI, stranka s široko podporo revnih množic, a brez pretiranih revolucionarnih ambicij, je bila resen kandidat za politično vodstvo države in ameriška administracija je lahko le nemo opazovala, kako PKI v neposrednem obvladovanju in mobilizaciji ljudskih množic zdaleč prekaša proameriške in prokapitalistične stranke. Zato je bila odločna akcija pač nujno dejstvo. V začetku šestdesetih so Američani že močno pritiskali na indonezijsko vojaško elito "naj enkrat za vselej naredijo red v svoji hiši". Ta "red" pa je imel visoko ceno. V letih 1965-66 so se zvrstili masakri, v katerih je življenje izgubilo pol milijona ljudi, PKI pa je bila izbrisana iz političnega zemljevida. Indonezijski generali so pripravili teren za tisto, kar so v naslednjih letih zahodnjaki imenovali "raj za investitorje". Spomin na stranko, ki je zastopala interese revnih, je bil izbrisan.

Tudi na grozodejstva v Vzhodnem Timorju, o katerih so se v zadnjem mesecu razpisala vsa svetovna občila, je potrebno gledati v isti luči. Timor je bil v načrtih povojne ureditve omenjen že zelo zgodaj. Franklin D. Roosevelt je ob neki priložnosti izjavil, da si prebivalci Timorja vsekakor zaslužijo neodvisnost, a da naj pri tem ne bodo preveč neučakani, saj lahko pravi trenutek pride šele čez tisoč let. Cinizem prve vrste, ni kaj. Ko je namreč leta 1974 postalo jasno, da bo kmalu razpadel še zadnji od evropskih kolonialnih imperijev, t.j. portugalski, se je začelo pojavljati tudi vprašanje o usodi Portugalskega Timorja. Avgusta 1975 je v javnost pricurljal del znamenite depeše, v kateri avstralski ambasador v Džakarti, Richard Walcott, svoji vladi svetuje, naj "ne nasprotuje neizogibni indonezijski invaziji na vzhodni del otoka", in sicer zato, ker bi z vlado v Džakarti veliko lažje dosegli ugoden sporazum o izkoriščanju naftnih bazenov v Timorskem morju, kot pa bi ga s portugalsko ali neodvisno timorsko vlado.

Sporazum o črpanju nafte je bil res podpisan leta 1989, nemudoma po pokolu v Diliju, glavnem mestu Vzhodnega Timorja. Avstralija je takrat s tem, ko je v meddržavno pogodbo zapisala "indonezijska provinca Vzhodni Timor", tudi *de jure* priznala vojaško aneksijo, prebivalce te "provincije" pa oropala bogatih naftnih zalog pod pretvezo domnevne ekonomske nezanesljivosti primitivnih domorodcev. Naj še kdo reče, da je obdobje kolonializma končano!

V luči teh dogodkov se zdi današnje zahodnjaško mirovno posredovanje na Vzhodnem Timorju perverzija *par excellence*. Naj se Avstralija in sploh celoten Zahod še tako trudita za naporitev mirovnih sil, naj pošljejo še toliko ton humanitarne pomoči, vse skupaj bo vedno spominjalo le na kupovanje cerkvenih odpustkov. Pravzaprav je še najbolj nenavadno to, da je v svetu nepretrgane medijske ofenzive (ali morda kdo ve, kdaj je CNN zadnjič prekinil svojo produkcijo novic) zgodovinski spomin tako zelo kratek. Danes so za vse krivi Indoneziji, ki so v očeh Zahoda še vedno le necivilizirani divjaki, ali pa se o grozodejstvih govori v kontekstu soočanja dveh antagonističnih religij. Nič ali pa zelo malo pa se sliši o kakšnih naftnih sporazumih ali pošiljkah orožja. Kakorkoli že, krvavih madežev na belih ovratnikih zadovoljnih zahodnjakov ne more izbrisati nobeno belilo. Sicer pa to sploh ni več važno, saj je oko medijev, ki smo mu že zdavnaj prepustili politično interpretacijo sveta, že dolgo tega zbolelo za barvno slepoto.

**TO DIE OR
NOT TO DIE
IN EAST
TIMOR**

CAN THAT BE THE QUESTION?

In East Timor, since 1975, over 200,000 people (approximately 1/3 of the entire population) have been killed by the Indonesian Army that occupied the territory against the resolution of the United Nations, which conceive the right to self-determination in East Timor

YOU CAN'T AFFORD NOT TO CARE!

THIS CAMPAIGN WAS MADE BY A LOT OF PEOPLE WHO CARE. MAYBE YOU CAN DO SOMETHING TOO

fotopub

novinarska fotografija

Intervju s Tomljem Lombarjem in Juretom Erženom

Tomi Lombar in Jure Eržen sta imela v preddverju Cankarjevega doma otvoritev razstave fotografij o kosovski krizi. Kot fotoreporterja sta zaposlena pri časopisni hiši Delo d.d. Oba sta na Emzinovem natečaju *Fotografija leta* prejela reportažno nagrado: Tomi Lombar predlani, Jure pa letos. Njune fotografije spremljamo vsak dan v časopisu Delo, kjer dajejo posebno težo člankom in igrajo ključno vlogo pri vizualni podobi časopisa. Za razliko od glavnega toka novinarske fotografije, ki je naravnana na čim več šokantnih krvavih fotografij, je njuno delo o kosovski krizi prežeto s sočutjem in ni pristransko, saj, kot pravita, v vojni vsi trpijo. Razstava Jureta Eržena in Tomija Lombarja gotovo ne bo spremenila Kosova, pomagala pa nam bo razumeti, zakaj se mora Kosovo spremeniti.

Vprašal sem ju, ali je bilo njuno fotografiranje balkanske morije, zaradi tega, ker izhajata iz generacije Titovih pionirčkov, drugačno v primerjavi s fotoreporterji brez te izkušnje. Pravita, da načeloma ne, vendar pa jima je pri delu poznavanje razmer, mentalitete in ozadja vojne zelo pomagalo. Tuji fotoreporterji so obvezno potrebovali vodiča in prevajalca ter tako bili bolj omejeni in hkrati odvisni od drugih.

Novinarska fotografija naj bi objektivno poročala.

Kako fotografirati kosovsko krizo in ne biti pristranski?

Vojna je eno samo veliko trpljenje in vsi vpleteni trpijo.

V vojnah je vse več ubitih novinarjev in fotoreporterjev. V balkanski je bilo celo največ padlih novinarjev nasploh. Kaj je po vašem mnenju razlog za to?

Vsaka vojna je umazana in nihče ne mara biti fotografiran pri pobujanju. Zato so bili novinarji osvoženi od vseh. Pa tudi živimo v obdobju, ko se vzporedno s »pravo« vojno odvija tudi medijska vojna, ki je morda v očeh globalne vasi pomembnejša. Zadnja vojna, kjer so se novinarji lahko svobodno gibali, je bila vietnamska, in vsi dobro vemo, kako se je to obrestovalo Američanom.

Toml, menda si bil na Kosovu v neposredni nevarnosti?

Ko sem šel na Kosovo, so me zajele srbske paravojaške enote, ki so bile oblečene v delovne kombinezone in do zob oborožene. Opravljali so umazane naloge za jugoslovansko vojsko. Osemnajst ur so me maltretirali in me nato izpustili, seveda brez fotoopreme in avta.

Pred dvema letoma je znani fotoreporter Judah Passow podal svoje mnenje o fotografiji v tiskanih medijih na Slovenskem. Bil je presenečen nad kvaliteto fotografov in popolnoma razočaran nad uporabo njihovih fotografij v tiskanih medijih. Je časopisna hiša Delo d.d. analizo res vzela resno, ali pa je tako samo izgledalo? Koliko so stvari od takrat napredovale?

Res je, da so pri Delu analizo vzeli resno. Nekateri novinarji so celo šli na strokovni izlet k londonskemu Guardianu. Seveda je Delo še vedno Delo, ni se zgodila

nekakšna revolucija. Je pa res, da je sedaj pogosto na naslovnici štirikolumnska fotografija na temo dneva, kar je bilo še pred tremi leti nekaj nepojmljivega. Seveda se odnos do fotografije razlikuje od redakcije do redakcije. Športna redakcija, na primer, veliko skromneje izkorišča fotografijo kot kulturna redakcija.

All se razlikujeta vajin poklicni in avtorski fotografski pristop k subjektu?

Ne, ne razlikujeta se, saj je okvir novinarske fotografije dovolj širok tako za avtorsko izražanje kot za novinarsko poročanje.

Vajin mentor novinarske fotografije je Joco Žnidaršič, ki je tudi edini fotograf na Slovenskem, ki je prejel prestižno nagrado World Press Photo. All sodelujeta v največjem svetovnem fotografskem natečaju novinarske fotografije?

Ja, seveda sodelujeva na natečaju in vsako leto sva bližje nagradi.

Za konec: all nameravata kdaj prenehati s fotografiranjem vojnih žarišč?

Toml: Ne razmišljam o tem.

Jure: Gotovo se bom za to delo težje odločil, ko bom imel družino.

pogovarjal se je Borut Peterlin

foto Jure Eržen

foto Tomi Lombar

everyone
has a
photographic
memory,
some just
don't have
film

think
Luminus

Luminus d.o.o., Kolodvorska 2, 8000 Novo mesto, tel.: 068 372-540, fax: 068 321-813

FOTOGRAFIJA > DIGITALNI ZPISI > SKENIRANJE > PLASTIFICIRANJE >

- POLETNA PONUDBA
- × fotografija 9x13cm
39 SIT
 - × fotografija 10x15cm
49 SIT
 - × razvijanje filma,
skeniranje 1200x1800
DPI, zapis na CD s
prikazovalnim programom
in index nalepko
1499 SIT
 - × 3X fotoalbum flip
999 SIT

Potapljači novomeškega Kluba za podvodne aktivnosti (KPA) so se v okviru akcije *Krka, izviri-izliv* v začetku septembra vrnili na območje Straže in s pomočjo tabornikov, veslačev Gimpexa in novomeške ribiške družine očistili Krko še tiste navlake, ki jim je ostala izpred let. Dobra novica: novih stvari v reki ni bilo veliko, kar pričča o dvigu ekološke ozaveščenosti. Fotografije Borut Peterlin.

Najava pivnice

Za vse žejne fotografe stoji za vogalom medmrežja ortodoksna fotografska pivnica!
<http://www.insert.si/~fotopub/>

Fotografski natečaj **Onesnaževanje reke Krke**

Zmagovalec poletnega fotografskega natečaja Foto Asje in Parka, ki prejme za nagrado fotografske storitve v Foto Asji v vrednosti 10.000 SIT, je **Klemen Vuica**.

Razpisujemo nov fotografski natečaj na temo **šport in rekreacija**. Posamezne fotografije ali serije pošljite na naslov Park, Založba Goga, Prešernov trg 6, 8000 Novo mesto, s pripisom »fotonatečaj«. Najboljše fotografije in serije bodo objavljene v decembrski številki Parka, zmagovalec pa prejme nagrado 10.000 SIT v fotografskih storitvah Foto Asje. **Zadnji rok** za oddajo fotografij je 15. november 1999.

Klemen Vuica

Marko Pršina

Alenka Bajec

Kipar France Gorše

Umetnost

(med teorijo in terapijo)

Tipajoč po ostankih preteklosti in v soočenju z dejstvi sedanjosti se je skupinica ljudi, ravno prav nevedna, da si želi in upa misliti, odločila oblikovati svoj kotiček v Parku. Zaenkrat nas družijo le to, da se nam zdi smiselno govoriti in pisati o umetnikih, likovnih delih; estetskih pa tudi zgodovinskih objektih. Zavedajoč se, da se vsaka tovrstna refleksija giblje znotraj vprašanj vrednosti (z njo povezane menjave in v končni fazi tudi o cene likovnega dela) ter po drugi strani njegove materialnosti, predmetnosti; tega kar sploh omogoča estetski, (ideološki) učinek. Pisati nameravamo kljub vednosti o prenašanju, gnetenju in predelavi konceptov, ki koreninijo v raznovrstnih vejah človekovega ustvarjanja in jih kot take prepoznavamo v umetnostih. Ter navkljub temu, da se v svojih nečistih različicah še najmočneje izražajo ravno v tem, kar v grobem zajema pojem umetnostna kritika.

Simona Zorko

France Gorše je kipar, rojen ob koncu prejšnjega stoletja, ki je preživel skorajda vse burne čase našega stoletja in kot pravi sodobni človek nenehno iskal in raziskoval nove življenjske in umetniške poti.

To potrjuje že kratek opis njegovega življenja. Rodil se je 26. 9. 1897 v zaselku Grdi dol v Zamostecu pri Sodražici kot peti otrok od dvanajstih. Njegov oče je bil knjigovez in mali France mu je velikokrat pomagal, predvsem pa skozi knjige spoznaval umetnost. Leta 1912 se je začelo njegovo »potovanje«, saj je zapustil rodne kraje in se vpisal na Obrtno šolo v Ljubljani. Leta 1920 je nadaljeval šolanje na Kraljevi umetniški akademiji v Zagrebu, njegov profesor je bil med drugimi tudi slavni Ivan Meštrović. Mojster je prišel enkrat na teden korigirat dela svojih študentov, ti pa so vase vsrkavali njegove napotke ter ga imeli za zgled, ki so se ga v kasnejšem življenju skušali čim prej znebiti. Gorše je bil eden tistih, ki so hoteli čim prej najti svojo lastno pot in svoj izraz. Po pripovedovanju znancev je bil Gorše vedno hud, kadar je v članku o sebi zasledil primerjavo s svojim učiteljem, kajti bil je mnenja, da je njegovo ustvarjanje sicer dobilo začetne impulze v Zagrebu, vendar ga je življenje peljalo po drugih poteh.

Prva postaja je bila vas Vreme na Primorskem, kjer je služboval njegov brat, duhovnik Martin. Zamikalo ga je meščansko okolje Trsta. Nekaj časa je živel tudi v Gorici in se kot kipar, ki je uspešno deloval v zamejstvu, vrnil v Ljubljano. Tu se je posvetil delu in aktivno sodeloval v Društvu slovenskih likovnih umetnikov. S slikarjema Miho Malešem in Gojmirjem Antonom Kosom se je leta 1935 povezal v umetniško skupino Trojica. Vsi trije so se zavedali, da imajo skupaj veliko več možnosti za uspeh. Bolj kot za skupna programska izhodišča in oblikovanje le-teh je šlo pri tej razstavi za priložnostno povezavo.

V tem času je nastalo veliko kvalitetnih del, ki so bila dobro sprejeta tako med likovnimi kritiki takrat in danes, seveda pa tudi pri občinstvu. V literaturi je kot vrhunec omenjena skulptura *Eva* (bron, Vladna palača, Ljubljana). Goršeta je zanimala človeška figura in *Eva* je resnično rezultat dolgoletnih prizadevanj, raziskovanj in študija.

Vsa leta je veliko portretiral ljudi iz javnega življenja in svoje prijatelje. Za delo *Plesni par* (bron, Umetnostna galerija Maribor) sta mu pozirala slavna Pia in Pino Mlakar. Ta srečanja je Pino opisal v članku objavljenem v reviji *Rast* – LIX, št.6 (60), december 1998.

Poleg kiparjenja je Gorše veliko ilustriral in oblikoval grafično opremo za revije, časnike, in druge publikacije, pogosto pa tudi kar tako risal, zato se v njegovi zapuščini nahaja veliko risb, kroglicev, portretov ...

Med drugo svetovno vojno, januarja leta 1944, je Gorše razpisal kiparski tečaj, ki je potekal v njegovem ateljeju na Gosposvetki ulici 13, v Kolizeju. V njegovem ateljeju so nastala prva dela danes znanih slovenskih umetnikov, Draga in Marijana Tršarja, Milana Bizovičarja, Bare Remec ... Proforsko delo je jemal zelo resno, in čeprav ni imel uradnega naziva, je imel ta naziv rad. Profesor so ga klicali tudi njegovi prijatelji in sovaščani v Svečah, vasi na Koroškem v Avstriji, kjer je preživel zadnja leta svojega življenja.

Kljub temu, da se ni nikoli politično udeleževal, je ob koncu vojne čutil, da se mora umakniti iz Ljubljane. Tako je leta 1945 umetnik začel novo pot spet v Trstu, kamor je prišel iz begunskega taborišča Riccone blizu Riminija, kjer so bili begunci nastanjeni v stavbi, ki so jo zgradili za Mussolinijevo služinčad. V Trstu se je moral kot vsi ostali preživljati na razne načine. Velikokrat je kar na ulici portretiral, risal ameriške vojake, ki so mu plačali z denarjem, še večkrat pa z mlekom v prahu.

Avgusta 1951 je v Trstu priredil razstavo, februarja 1952 pa je bil že na poti v Ameriko. Naselil se je v Clevelandu, ZDA, kjer je že živel precej Slovencev. V najetem majhnem trgovinskem lokalu na St. Clair Avenue je uredil atelje in v izložbenem oknu te »prodajalne« razstavljal svoja dela, ki jim je določal zelo nizke cene. Prodajal je toliko, da je lahko zelo skromno živel, kajti njegova dela so kupovali predvsem Slovenci, ki so morali v prvi vrsti poskrbeti za svoj obstoj in so si le redko sploh lahko privoščili nakup umetnine. Gorše se je pogumno, star že preko petdeset let, spopadel z drugačnim načinom življenja, naučiti se je moral tudi jezika, vendar pa ni imel dovolj moči, da bi se spopadel z ameriškim umetnostnim trgom. Tako se je navezal na slovensko skupnost, ustvarjal za njih manjša dela, predvsem so bila priljubljena razpela, portreti, majhne žanrske figure in podobno. Potoval in obiskoval je prijatelje Slovence v obeh Amerikah in v raznih prostorih prirejal eno- ali dvodnevne razstave. Ob predstavitvah svojih del je ponavadi tudi predaval o umetnosti in doživljanju le-te nasploh. Njegovi prijatelji se spominjajo, kako je vedno poudarjal, da je zanj nekaj najhujšega, če svoj majhen kipec zagleda na sicer lepem prtčku.

Globoko vernemu Goršetu se je njegova največja želja uresničila v naročilih za slovenske cerkve v različnih mestih Severne Amerike. Kot srečen človek se je lotil svojega izziva, usklajevanja svojih stvaritev v sakralno okolje. Kasneje je s svojimi deli obogatil tudi nekaj cerkva v Sloveniji.

Na začetku sedemdesetih let se je kipar odločil za vrnitev domov ali vsaj v bližino doma. Leta 1972 so v Kostanjevici na Krki pripravili razstavo ob njegovi 75-letnici, vendar pa zaradi oporečnosti Goršeta, kot neke vrste ubežnika po drugi svetovni vojni, niso smeli razstave, ki je bila že popolnoma pripravljena, odpreti.

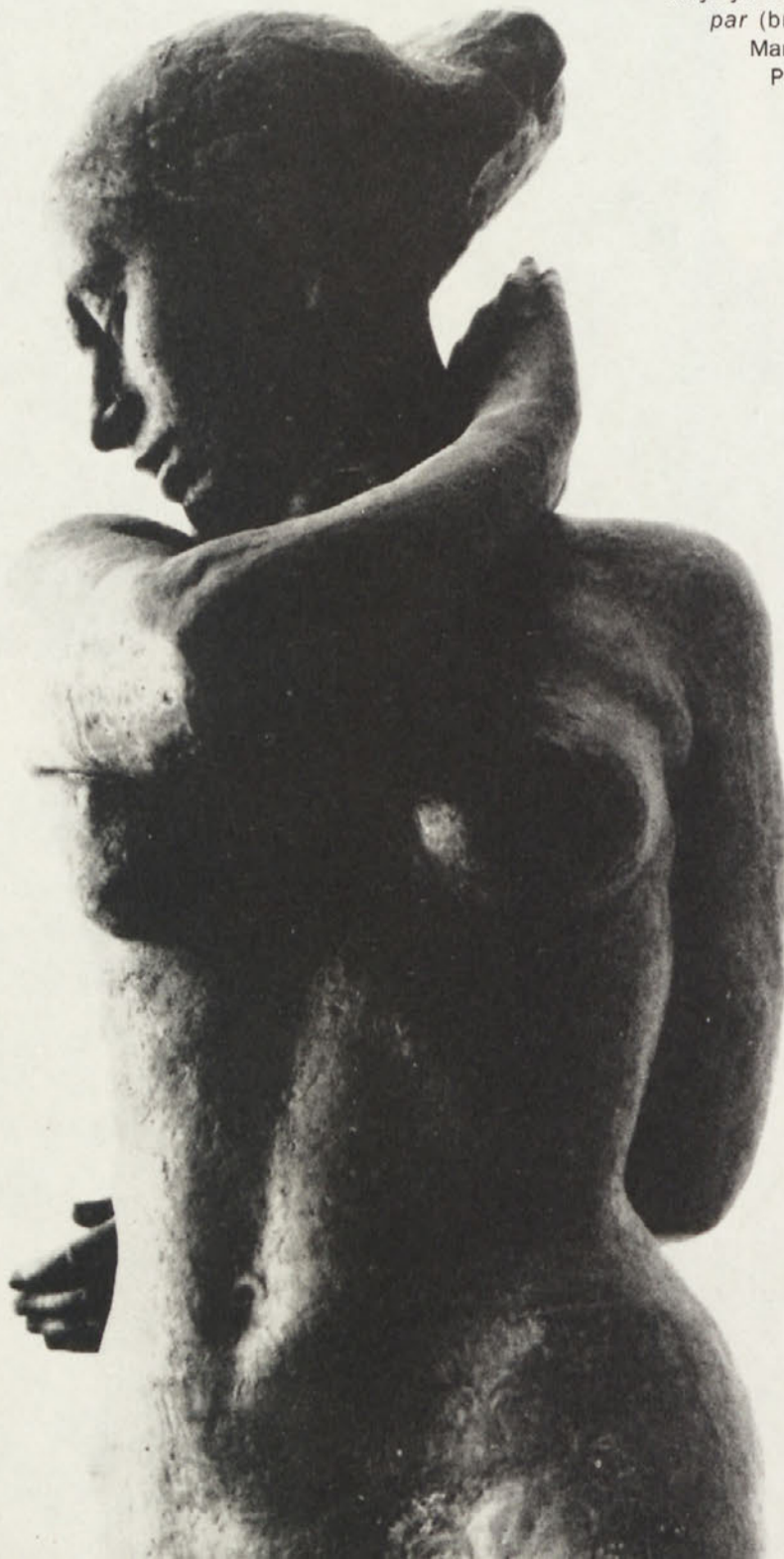
Gorše je bil zelo razočaran in tudi zaradi te zavrnitve si je za dom najprej izbral vas Korte, potem pa Sveče na Avstrijskem Koroškem. Tu je skorajda sam prenovil Vrbnikovo domačijo in še kar dobrih deset let sprejemal prijatelje iz vseh kontinentov.

Umrli je 2. 8. 1986, njegovi prijatelji in sorodniki pa skrbijo za to, da slovensko javnost vsake toliko časa spomnijo nanj. Ena izmed njih je tudi Francetova sorodnica Odeta Gorše, ki je strička spoznala po vrnitvi iz Amerike in ga je vsa leta do njegove smrti pogosto obiskovala. V letošnjem letu si je zadala veliko nalogo – pripravila je namreč stenski koledar za leto 2000 z reprodukcijami njegovih del.

(op. k fotki nagrobnika???- kaj, če jo recimo podložiš)
V Sodražici so ob 100-letnici rojstva Franceta Goršeta leta 1997 razglasili »Goršetovo leto« in tako tudi prebivalce ribniške doline spomnili na že skoraj pozabljenega rojaka. Poleg razstave in prireditvev so postavili tudi to spominsko ploščo nasproti rojstne hiše (na njenem mestu danes stoji nova hiša). Plošča je delo kiparja Mirsada Begića, ki je naredil tudi doprnski kip Goršeta pred cerkvijo v Sodražici. Vgrajena je v kamniti blok, v katerega so vzdali tudi znamenje, razpelo, ki je že bilo na tem mestu. Mogoče je bilo bistvo te neprimerne »združitve« simbolizirati Goršetovo vero in prežetost njegovega ustvarjanja z religiozno tematiko, vendar je rezultat neustrezna mešanica ljudske umetnosti (obrti) in okusa, kamnitega bloka in bronaste plošče.

Alenka Černelič Krošelj

Založba Goga bo v kratkem izdala stenski koledar z reprodukcijami Goršetovih del. Naročiti ga je mogoče na naslov: Založba Goga, Prešernov trg 6, 8000 Novo mesto po ceni XXXX SIT. Informacije na tel. 068/374-370.

Eva, detajl, 1938

Vse manj je dobrih knjigarn!

Šel bom v dobre knjigarne, šel bom med dobre ljudi...

Res je, da je Šifrer v svoji pesmi prepeval o nekoliko drugačnih knjigarnah, vendar nas prav njegov napev lahko spomni na izgubljanje tradicionalnih navad in vrednot, ki se v času globalizacije, hitrega napredka in vse bolj dehumaniziranega načina življenja pozabljajo in zapostavljajo. Knjiga kot ena izmed teh je s pojavom interneta in ostalih množičnih medijev začela izgubljati svojo neprecenljivo vrednost in bogastvo, naša naloga pa je, da le to ohranjamo in jo aktualiziramo po zgledu modernih evropskih tendenc. Na Društvu novomeških studentov in pri založbi Goga se je tako porodila ideja o otvoritvi nove, mlade, aktualne in prijetne knjigarne Goga. Knjigarno si predstavljamo predvsem kot miren kotiček, kjer si lahko vsi ljubitelji knjige ogledajo novice in zanimivosti v svetu literature in se ob prijetnem ambientu sprostijo ob branju – predvsem pa je knjigarna namenjena mladim in njihovim željam ter potrebam. V knjigarni bodo poleg osnovne dejavnosti potekali tudi literarni večeri, potopisna predavanja in predstavitve knjižnih novitet v sodelovanju z avtorji, te spremljevalne dejavnosti pa bodo popestrjene z manjšo gostinsko ponudbo.

Knjigarna se nahaja v samem centru mesta, na Glavnem trgu 6, ob stavbi novomeškega Rotovža, kar bo popestrilo tudi kulturni utrip samega mestnega jedra. Predvidena otvoritev knjigarne bo v začetku oktobra, vse, ki bi kakor koli radi pomagali pri knjigarniških dejavnostih, pa vabimo k sodelovanju.

Na svidenje v knjigarni Goga.

Jure Dolinar

Star Wars

trilogija trilogij (I)

Star Wars je eden najbolj pričakovanih filmov tega desetletja. Dejstvo, da je podiral rekorde gledanosti po vsem svetu, to le potrjuje. Trenutno je peti najbolj gledan film vseh časov. Kaj je na tej pravilni znanstveni fantastiki takega, da nas intrigira, nas vleče; kaj je tako omamnega?

Odgovor ni preprost in ga ni mogoče razložiti z enim stavkom. Gre za splet okoliščin in naključij, zgodovina pač. Najpomembnejši je seveda človek z idejo. Ime mu je George Lucas in je filmski režiser, scenarist, producent in lastnik največjega studia za posebne efekte, imenovanega *Industrial Light and Magic*. Da bi čim lažje razumeli zakaj in kako, pa tudi čemu saga vojne zvezd, moramo iti počasi po vrsti in od začetka.

Nekega sončnega poletnega popoldneva leta 1962 se je tako kot ponavadi George vozil v svojem malem Fiatu Bianchini po okolici domačega mesta Modesto v Kaliforniji. Saj se spomnite prizorov iz filma *American Graffiti* (1973), ko se John brezkončno vozi in ob tem poslušá glasbo zgodnjih šestdesetih v stilu Beach Boys? To je to, to je bilo življenje osemnajstletnega Georgea. Tisto popoldne je bilo posebno in je za vedno ostalo v njegovem spominu, kajti končalo se je v lokalni bolnišnici, kamor so ga odpeljali po tem, ko ga je s ceste izrinil neznan Chevrolet. In ko je George imobiliziran štiri mesece ležal v bolniški postelji, je sanjaril o fantastični sili, o energijskem polju, ki skupaj veže celotno vesolje in je v vsakem od nas. Tako se je rodila ena najkultnejših idej celotne sage.

Fascinacija nad znanstveno fantastiko je zakoreninjena v Lucasu že od samega začetka njegove ustvarjalne poti. Leta 1967 je s kratkim filmom *THX 1138: 4HB* diplomiral na filmski šoli Univerze južne Kalifornije. Film je dobil nagrado za najboljšo dramo na nacionalnem študentskem festivalu. Gre za »platonsko«
zgodbo o družbi, ki v podzemnih rovih živi popolnoma sterilno življenje in v kateri nad človekom vlada stroj-računalnik. *THX 1138* je glavni junak, ki spozna svojo ujetost in pobegne ven v resnični svet. S tem filmom si je Lucas odprl vrata v filmsko industrijo.

Francis Ford Coppola je bil prvi študent filma, ki je prišel v industrijo do mesta režiserja direktno, ne da bi moral prej opravljati asistentsko delo, zato je bil med študenti nekakšna legenda. Z Lucasom sta se spoznala, ko je bil ta na polletnem študijskem opazovanju snemanja filma *Finian's Rainbow*, katerega mu je za nagrado omogočil studio Warner Bros. Ker sta bila med redkimi mlajšimi ljudmi v ekipi, sta takoj postala prijatelja, kar je obrodilo Lucasov prvi celovečerni film *THX 1138*, katerega producent je bil Coppola. Film je dejansko

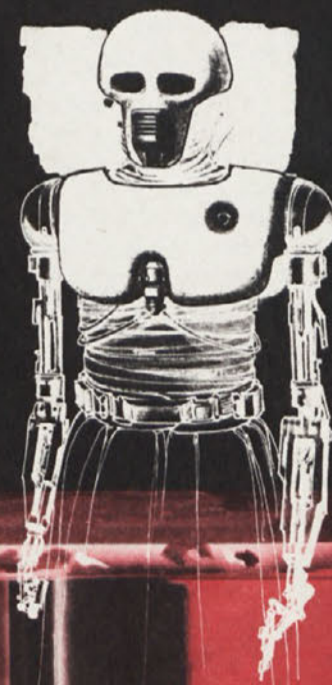
razširjena verzija kratkega diplomskega filma, ki ga je posnel kot študent. Lucas je bil fasciniran nad filmom z globokim filozofskim sporočilom, ki temelji na sliki in zvoku, kar je posledično pomenilo ohlapnejšo zgodbo in minimaliziranje dialoga. Film je bil ocenjen kot umetniško delo nastajajočega mladega perspektivnega avtorja. Kljub vsem pozitivnim kritikam film komercialno ni bil uspešen.

Lucas pravi, da je od nekdaj užival v stripih in nadaljevanji *Flash Gordon*. Želel je kupiti pravice za snemanje filma od firme King Features, saj je bil mnenja, da je to film, ki ga mora režirati po tem, ko je naredil *THX 1138*. Kljub pobožnim željam si Lucas v tistem času ni mogel privoščiti zahtevane kupnine in povrh vsega so originalni lastniki pravic želeli, da bi film režiral Federico Fellini. Lucas je ugotovil, da mu kljub vsemu *Flash Gordon* lahko služi vsaj kot prototip, osnova za super junaka iz vesolja. Spoznal je, da bo v bistvu še bolje, če se loti moderne akcijske fantastike.

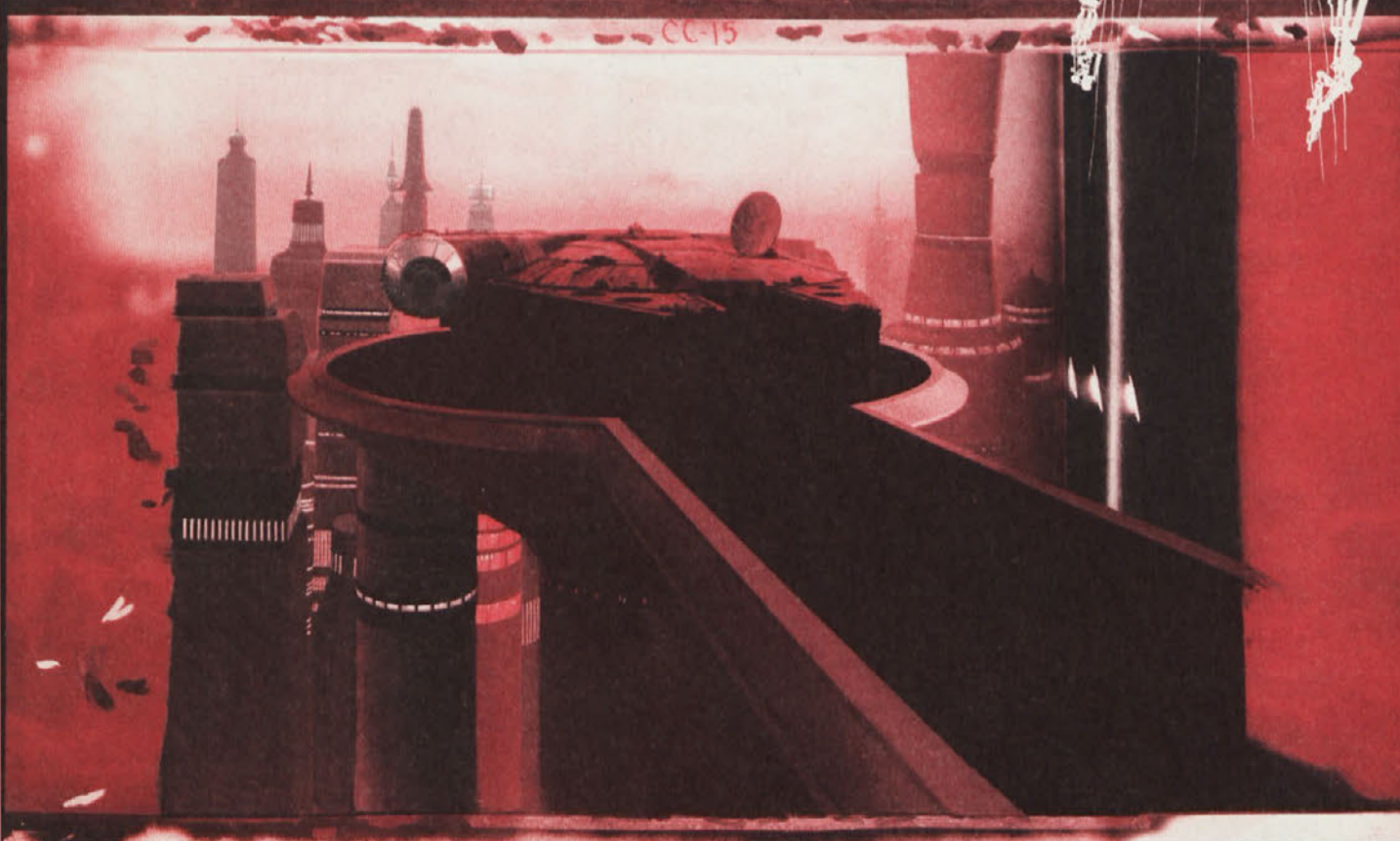
Coppola mu je prijateljsko predlagal, naj se loti filma s klasično formo zgodbe. Lucas je bil prepričan, da ni rojen za pisanje zgodb, saj se mu je le-to zdelo mukotrpno posel, ki mu povrh vsega nikakor ni šlo od rok. Coppola ga je vztrajno vzpodbujal in Lucas je leta 1972 snemal film *American Graffiti* (1973), ki je popolno nasprotje vsega, kar je Lucas snemal do tedaj in od takrat dalje. Po popolnem komercialnem uspehu je Lucas zaslužil ravno toliko, da je lahko vložil dobiček v svoj novi projekt, v vesoljsko sago *Star Wars*.

Nadaljuje se pred mnogimi časi, daleč, daleč stran ...

Klemen Dvornik

Millenium Falcon (spodaj) in Too-Onebee (desno), slika/skica nastali med ugaševanjem podobe Vojne zvezd

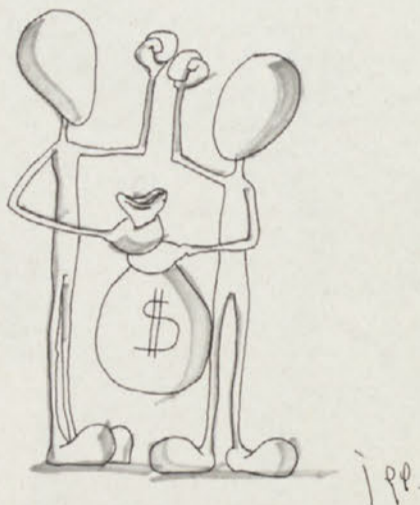

Gregor Macedoni

Kako naj dobi študentski denar? (2)

sedež Društva novomeških študentov, fotografija Borut Peterlin

Po Evropi in svetu obstajajo številni modeli študentske organiziranosti. Večina tujih študentskih predstavnikov je običajno ob obisku Slovenije fascinirana nad organiziranostjo slovenskih študentov. Ta ne temelji zgolj na dejavnostih znotraj visokošolskih ustanov, temveč ima slovenska študentska skupnost (Študentska organizacija Slovenije) svoj poseben pravni status, neodvisno financiranje in specifično notranjo organiziranost, torej je po svoji obliki močan element civilne družbe. Današnje stanje pa ni bilo dano, temveč je rezultat zanimivega procesa, ki še traja in bo v nadaljevanju tega prispevka na kratko opisan.

Leta 1992 in 1993 je znotraj Študentske organizacije Univerze (ŠOU) v Ljubljani nastal prvi osnutek Zakona o skupnosti študentov, ki se je naslanjal na določilo slovenske ustave o funkcionalnih skupnostih. S tem naj bi bil razrešen problem pravne nedefiniranosti obeh ŠOU-ov (ljubljskega in mariborskega), ki po osamosvojitvi Slovenije in pretvorbi iz ZSMS nista imela ustreznega pravnega statusa. Zakon je bil zastavljen zelo optimistično in bi po tedanjem prepričanju pomenil velik korak naprej v študentski organiziranosti. Ko je zakon dejansko dočkal parlamentarno obravnavo v letih 1993 in 1994, je bilo po pričakovanju največ zapletov okoli financiranja. Želja študentov je bila, da se popolnoma uredi poslovanje študentskih servisov ter natančno določi študentske organizacije, ki imajo pravico razpolagati s študentskim denarjem, ter vprašanje, katere obštudijske dejavnosti so upravičene do sredstev iz tega vira. Zakon je bil nato leta 1994 sprejet z dokaj ugodnimi določili za študente (prvopodpisani predlagateljici sta bili Vida Čadonič – Špelič (SKD) in Breda Pečan (ZLSD), njuni stranki sta bili tudi glavni zagovornici). S tem zakonom je država tudi uradno potrdila, da so sredstva, ki jih s svojim posredovanjem ustvarjajo študentski servisi, namenjena financiranju študentskih organizacij univerz (v univerzitetnih središčih) in študentskih organizacij lokalnih skupnosti (v ostalih lokalnih središčih).

Problem je bil navidezno rešen. Študenti smo imeli svoj zakon, ki je opredeljeval oblike študentskih organizacij in predvsem zagotavljal denar za delovanje le-teh. Toda zapletlo se je tam, kjer je bilo to najmanj pričakovati. Zakon je za izvajanje zakona pooblastil oba študentska parlamenta (ljubljskega in mariborskega), naj na skupni seji sprejmeta t.i. temeljni akt, ki bo v praksi pomenil zagon zakonskih določil.

Tukaj pa se že začne zanimiva zgodba, ki govori v prid tezi, da je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) »zamočilo« leta 1991 in 1992, ko ni natančno nadzorovalo odpiranja in poslovanja privatnih študentskih servisov. Ti so v času do leta 1994 in 1995 že nabrali toliko denarja, da so lahko vplivali na potek sprejemanja temeljnega akta. Njihov vpliv se je kazal predvsem v smeri zahtev po priznanju obstoječega stanja. Take zahteve je predvsem zaradi nevarnosti zaprtja nekaj delovnih mest podprlo tudi MDDSZ. Zaradi velike moči Študentskega servisa Maribor, ki je imel v tistem času že več kot 20 poslovalnic po Sloveniji, je bilo stališče mariborskih študentskih poslancev, da se obdrži obstoječe stanje, saj je imela mariborska ŠOU neposredne finančne koristi od poslovanja tega privatnega študentskega servisa po celi Sloveniji. Tako je bil t.i. temeljni akt Študentske organizacije Slovenije (ŠOS) sprejet šele oktobra 1997 – torej več kot tri leta po tem, ko je študentskim predstavnikom uspelo skozi Državni zbor spraviti svoj »študentski« zakon.

ŠTUDENSKI SERVISI V NOVEM MESTU

V Novem mestu delujejo trije študentski servisi. Najdlje obstaja **privatni študentski servis Terna d.o.o.**, ki je izšel iz bivšega **ZSMS študentskega servisa, ustanovitelja nove pravne osebe pa sta dotedanja šefinja servisa in njen mož (Ivanka in Dušan Plut). Drugi po dolžini poslovanja je privatni študentski servis Rudolf d.o.o., katerega ustanovitelj je LDS, Liberalna demokracija Slovenije, nastal pa je po tem, ko so nekateri nekoč dejavni člani ZSMS v začetku 90-ih nemočno gledali, kako je bivši ZSMS servis odšel izpod njihovega nadzora. Najmlajši je DNŠ-jev Študentski servis Novo mesto, ki od leta 1993 deluje kot samostojna dejavnost znotraj Društva novomeških študentov.**

Dolgo časa je bil po poslovanju daleč najmočnejši Študentski servis Terna d.o.o., ki pa po neuradnih podatkih od leta 1998 po obsegu poslovanja že zaostaja za Študentskim servisom DNŠ. Precej manjši od obeh omenjenih pa je Študentski servis Rudolf d.o.o.

Edini študentski servis, ki ves čas korektno skrbi za financiranje obštudijskih dejavnosti, je DNŠ-jev študentski servis. Ta servis namreč namenja ves ostanek od stroškov poslovanja za obštudijske dejavnosti, to je med 50% in 60% provizije, zaračunane delodajalcem. Od leta 1998 ima tudi Študentski servis Rudolf sklenjeno pogodbo s pooblaščenim študentsko organizacijo (DNŠ) in odvaja 35% provizije za obštudijske dejavnosti. Zanimiv pa je primer podjetja Terna, ki kljub večkratnim grožnjam MDDSZ še vedno noče skleniti ustrezne pogodbe v skladu s predpisi in odvajati sredstev za obštudijske dejavnosti novomeški študentski organizaciji. V tej zgodbi je mnogo lažje razumeti privatne finančne interese lastnikov podjetja Terna kot pa ravnanje ustreznega državnega organa (MDDSZ), ki bi moral skrbeti za zakonitost poslovanja servisov. Da bodo »privatni interesi« lažje razumljivi, naj navedem, da bi po neuradnih podatkih iz leta 1998 moralo podjetje Terna v letošnjem letu nakazati cca. 12.000.000 (12 milijonov) SIT za obštudijske dejavnosti. In če vemo, da je to zgolj 30% provizije (v primerjavi s 50% DNŠ-jevega študentskega servisa), nam je lahko jasno, koliko denarja ne pride do študentskih dejavnosti, ampak kroži po svojih potih.

V tem času pa sta skozi parlamentarno proceduro šla še dva pomembna zakona za študente. Prvi je bil Zakon o visokem šolstvu, ki je bil sprejet zadnje dni leta 1993 in pa Zakon o dohodnini. Predvsem zadnji je bil zelo pomemben s stališča dela preko študentskih servisov. Opredelil je namreč, da je vsak študent in dijak, ki dela preko pooblaščenega študentske oz. mladinske organizacije oproščen plačila davka na dohodek oz. dohodnine za dohodke v višini 51% povprečne bruto plače v Republiki Sloveniji za preteklo leto. Torej poleg splošne olajšave 11% še dodatnih 40% povprečne bruto plače, kar ni malo. Toda ob tem je predvsem zanimivo, da država ni nikoli izvajala tega, kar je sama predlagala in so poslanci sprejeli. Gre za t.i. pooblaščenega študentske ali mladinske organizacije, ki opravljajo dejavnost posredovanja dela. V to dikcijo niso zajeta vsa privatna podjetja, ki jih je bilo tedaj že skoraj 30 v celotni Sloveniji. Vse študentsko delo, ki je bilo posredovano preko privatnih študentskih servisov, je bilo torej obdavčeno skoraj v celoti. Zakaj davčna služba tega ni nikoli izvajala v skladu z zakonom? Odgovora ni nihče nikoli povedal, se pa da z enostavnim sklepanjem priti do možnega odgovora. Na dlani je, da če bi v tem času ustrezno izvajali zakone in otežili poslovanje privatnim servisom, bi s tem v zelo kratkem času dosegli močnejše pogajalske pozicije študentskih organizacij in verjetno bi bil temeljni akt ŠOS hitreje sprejet. Obstaja pa še pomislek, ki ga je nek državni uradnik nekoč izrazil ob debati s podobno vsebino. Opozoril je, da pred sprejetjem temeljnega akta ŠOS ni bilo nikjer opredeljenega pojma študentska organizacija. In tudi če je imel ta pomislek nekaj logike (po mnenju avtorja tega prispevka je pojem študentske organizacije dovolj opredelil že Zakon o skupnosti študentov), pa od novembra 1997 (veljavnost temeljnega akta) Davčni urad Republike Slovenije ni imel nobenega opravičljivega razloga za priznanje davčne olajšave študentskim zaslužkom, ki so bili posredovani preko privatnih študentskih servisov.

V predhodnih odstavkih sem hotel v grobem prikazati poti boja za lastna »neodvisna« sredstva študentskih organizacij, ki ni potekal le na relaciji študenti – država, temveč so se v celotno zgodbo dostikrat vmešavali tudi privatni finančni interesi, ki jih je še danes zadosti in v veliki meri krojijo urejanje razmer na področju poslovanja študentskih servisov. Stanje se, gledano celotno Slovenijo, sicer počasi, vendar vztrajno izboljšuje, obstaja pa stalna nevarnost, da bodo privatni interesi v trenutku, ko bodo sami izgubili privilegije, skušali uničiti celoten sistem posredovanja del. Tak potek dogodkov bi tudi državi lahko ustrejal, saj bi se znebila neodvisnega finančnega toka, ki ne polni vedno dovolj »požrešnega« državnega proračuna. Ve se, kdo bi pri tem izgubil, in sicer dvakratno: študenti in dijaki. Prvič ne bi mogli več delati in zaslužiti in tako vsaj malo izboljšati socialnega stanja v družinah, ki ne morejo velikega dela družinskih financ namenjati za stroške izobraževanja svojih otrok, in drugič, ker bi ukinili obštudijsko delovanje študentskih organizacij (med drugim ne bi bilo tudi časopisa, ki ga držite v rokah). Zato je zelo pomembno, da imam v trenutku, ko se odločam, preko katerega študentskega servisa bom delal, v mislih opisane razlike med servisi. S pametno odločitvijo vsak študent in dijak koristi predvsem sebi.

Festivalska kultura, identiteta in »časi imidža«

I. Slovenija: nov »festivalski duh«

Če se ozremo po kulturnem utripu poletnih mesecev, lahko tako v Sloveniji kot drugje po svetu opazimo trend naraščajočega povezovanja umetniških dejavnosti v najrazličnejše festivale: glasbene, odrske, filmske, »poletne«, srednjeveške, v čast tega ali onega umetnika ... Morda je še največ tovrstnih festivalov glasbenih in tudi pri nas jih lahko naštejemo kar nekaj. Že prve junijske dni prinesejo v Plečnikove Križanke poletje zvoki *Druga godba*, tej pa kmalu sledi tridnevni *Jazz festival*. Skozi celo poletje Ljubljano poživlja pester in žanrsko raznorodni festivali, dočim meseca avgusta okrog KUD-a France Prešeren poteka simpatični in malce bolj alternativni *Trnfest*. Nikakor ne smemo prezreti tudi štajerske metropole, ki z odličnim *Lentom* pogosto uspešno konkurira ljubljanski festivalski ponudbi, pa seveda nekaterih specializiranih festivalov, kot so denimo rok in pop festivali – v naših krajih seveda prednjači *Rock Otočec* – ali specializirani festivali za klasično in staro glasbo – iz jugovzhodnih krajev lahko izpostavimo brežiški festival stare

Jazz festival, Križanke Ljubljana

za to, da ta festival ne bi bil kvaliteten. Nasprotno, pogosto gosti umetnike svetovnega renomeja (četudi je v programskem smislu dokaj konzervativen ali, če hočete, dolgočasen). Toda v njem se že mnogo bolj izrazito kot v prej omenjenih kaže sodobni »festivalski« duh, nov način razmišljanja o umetnostnih prireditvah, ki je pač – v toliki meri kot vse ostale reči – zaznamovan z duhom časa. Hote ali nehoti se manifestira tudi v besedah direktorja festivala, ki jih je enkrat junija letos izrekel v radijskem intervjuju, parafraziram pa jih prosto po spominu nekako takole: »Delamo

na kvaliteti in želimo, da bi ljudje ta festival sprejeli za svojega. Želimo, da bi zvečer prišli na festivalsko prireditev ne zato, ker nastopa

tainta znani umetnik, temveč zato, ker je to prireditev tega festivala.« In pravzaprav je potrebno kar precej energije, če želiš prepričati nekoga, naj mirno izplača kakih šest ali sedem tisočakov za nekaj, o čemer se mu sploh ne sanja! Ali pa gre morda za nek nov tip publike?

Taka logika je seveda plod novega pristopa do priprave festivalov, ki mu iz vsake pore štrlijo koncepti trženja. Zdi se, da ta pristop skuša izoblikovati nov tip meščanske publike (tradicionalna različica le-te svoj agon doživlja svečano opravljena v polpraznih koncertnih dvoranah ob neplodnem trudu, razumeti glasbo 20. Stoletja, in odobravajoč izvedbe Mozarta, bratov Strauss in Čajkovskega), za katero obiskovanje tovrstnih prireditev ne pomeni toliko estetskega/umetniškega dogodka, temveč predvsem statusni dogodek. Profesionalna promocija in marketing imata nalogo v potencialnih konzumentih vzbuditi občutek izbranosti, poklicanosti, elite, ki v tovrstnih prireditvah uživa in si jih tudi lahko privoščiti. Morda še izrazitejši so ti občutki ob opazovanju podjetnega in mladega brežiškega festivala stare glasbe, ki nam, novorojenček vseevropske srednjeveške evforije, v grajskem okolju in ob ustrezni kostumografiji ponuja »arhaične« užitke, dajoč poslušalcu vedeti, da je plačal samo kako desetino ekonomske cene vstopnice, ki se sicer giblje tam okrog petdesetih tisočakov.

Ne gre napak razumeti tega kot (zgolj) kritike – prej se velja zamisliti nad tem, da so morda prireditelji primorani k tovrstnim postopkom, saj jim zgolj s »kvaliteto« programa ne bi zares uspelo, vsaj v tržnem smislu ne. Gre za prevlado forme nad vsebino; vsebina in kvaliteta prireditev ni tako pomembna, kot je pomemben ugled zaščitne znamke, pod katero se predstavlja. Tudi na tem področju se torej znova izkazuje, da je sedanji čas v resnici čas forme, doba imidža, podobe – in to celo na »svetem« področju estetske sfere. A bodi nam to stanje všeč ali ne, treba ga je ozavestiti in ravnati v skladu s to zavestjo. Vsekakor že samo naraščajoče število tovrstnih manifestacij zgovorno priča o tem, da je festivalska kultura dejansko otrok postmoderne družbe in novih komunikacijskih form.

II. Novo mesto: po Rock Otočcu potop

Novo mesto na splošno nima prepoznavne kulturne identitete, če pod tem razumemo nekaj, po čemer bi, denimo, novomeška kulturna ponudba slovela po Sloveniji ali širše (opozorim naj, da večina slovenskih »srednjeveških« mest intenzivno dela na tem imidžu – pomislimo le na letošnji *Škofjeloški pasijon*). Tudi na glasbenem področju je tako: glasbeni abonma KC med letom ponuja nekaj zanimivih klasičnih dogodkov, pač v skladu z možnostmi in potrebami publike (žal je zraven mnogo malomestne fascinacije: ko pride orkester Slovenske filharmonije, na plakatu ni programa – pomembno je, da je tu Orkester). Nikakor ne smemo prezreti tudi dokaj uspešnih prizadevanj Milka Bizjaka, potem je tu še glasbena šola. Toda ko pridejo poletni meseci, se Novo mesto iz kvazi metropole prelevi (malo pretiravam) v spalno naselje tipa Grosuplje. Edini festival, ki je zasnovan v skladu z novo logiko in ki krepko sega prek regionalnih meja, je *Rock Otočec*. Ljubitelji trših zvokov se lahko v tridnevnem izbruhu do sitega naužijejo glasbe, alkohola in marihuane. Spet je seveda premi-šljena promocija in marketing z dobro medijsko podporo tisti dejavnik, ki odloča o tem, da recimo v prvih vrstah bojnih šotorov prepoznam mariborskega kolega, ki že tretji dan lepo tabori in meni, da je prireditev fantastična (dvomim pa, da je taboril tudi na nekem novem ptujskem rok festu).

Rock Otočec, Prečna

Toda ko v prvi polovici julija potihnejo še zadnji nasprotniki tovrstnega razvrta, se razen posameznih koncertov take in drugačne glasbe ne dogodi nič, kaj šele nekaj povezanega, prepoznavnega. »Vprašanje« je seveda, ali Novo mesto sploh rabi kakšno dogajanje poleti oziroma ali bi se le-to izplačalo (predvsem v smislu, ali bo dovolj obiska). V načelu je že tako, da imamo, kar si zaslužimo. Toda kljub vsemu se mi zdi, da bi (že naslednje poletje?) lahko štartali z nečim – morda kakšnim enotedenskim dogajanjem konec avgusta, ali pa s septembrskimi vikendi... Ob tem pa nam mora biti jasno, da zgolj kvaliteta ni dovolj. Kaj je še potrebno? Učinkovita in enotna, prepoznavna vizuelna podoba promocijskih materialov; široka medijska podpora, učinkovit marketing, podpora vseh občinskih struktur in seveda kar najintenzivnejša promocija. Brez te pač ne gre, saj informacije danes le stežka prihajajo do interesentov in se izgublajo v množici najrazličnejših oglasov.

Če torej želimo prebuditi kulturno podobo novomeških poletij, je treba več od posamičnih prizadevanj. Treba se je uvesti, stvari premisliti in zastaviti v duhu novih časov. Sicer se lahko hitro zgodi, da bo svetovno znan umetnik nastopal v prazni dvorani, »festival« pa bo zaključil kariero v rdečih številkah. Tako pač je: počasni postaja kulturni menedžment le še enakovreden segment vseobčega »menedžiranja« v globalnem sistemu kupoprodaje, ki se iz domene »umetnosti« počasni seli v ekonomske vode.

Brez dvoma pa Novo mesto kot mesto ima naravne in kulturne danosti, zaradi katerih bi si lahko kot potencialno festivalsko mesto, seveda ob vsestransko preišljeni akciji, zagotovilo bolj specifično kulturno identiteto, morda pa celo mednarodno (turističen) sloves. Treba je le dobrih idej, dobre ekipe in čim manj političnega vmešavanja. O tem, kakšen naj bi bil ta festival, je seveda moč razmišljati v več smereh. Menim, da bi lahko bil pretežno glasben, ponujal pa bi lahko kvalitetno glasbo v razponu od »resne« glasbe, tako stare kot sodobne, do džeza in kvalitetnega etna. Morda bomo tako na svoj račun prišli tudi tisti, ki bi nekoč radi doma prisluhnili koncertu, ki nas res zanima.

Na desni strani avtobusa se je delal lep sončni zahod, na levi pa je bilo že povsem temno. Potem nas je zajel pravi peščeni vihar, ki je gugal vozilo kot igračo. Ko se je razdivjala še nevihta, se je nebo hitro umirilo in čez pol ure smo na obzorju že lahko videli mavrico. Kot da bi vreme oznanjalo, da se bližamo mestu na koncu sveta. "Dobrodošel v Coober Pedyju," me je odgovorila prijazna receptorka francoskega rodu v Radekas mladinskem hotelu.

Kje je postelja, je bila edina stvar, ki mi je hodila po glavi, ko smo pozno ponoči prišli do puščavskega mesteca. Kar malo sem bil presenečen, ko naju je Francozinja odpeljala po stopnicah navzdol, kar sedem metrov pod površje zemlje, kjer so bile urejene prave sobe s številnimi posteljami. Gole stene so me bolj spominjale na rudnik kot na hotel. Toda za razliko od stanovanj na površju je bila temperatura prostora ravno prava. Šele naslednji dan sem se začel zavedati, da sem prišel v prav posebno mesto, največje nahajališče opalov na svetu, kjer veljajo posebni "zakoni".

V Avstraliji izkopljejo kar devetdeset odstotkov opalov na svetu, pri tem pa velja Coober Pedy za največje nahajališče. Ko so leta 1915 odkrili dragocene opale, so se v mesto pričeli priseljevati številni iskalki različnih narodnosti. Vsi so imeli le eno skupno željo, željo po zaslužku. Tako danes v mestu živi približno tri tisoč ljudi in več kot štirideset različnih narodnosti, ki zaradi strašne vročine, ki dosega tudi petdeset stopinj celzija, živijo večinoma pod zemljo. V aboriginskem jeziku ime mesta pomeni "belčeva luknja v zemlji", saj so se na ta način ljudje uspešno prilagodili na nečloveške klimatske razmere. Podzemna stanovanja so relativno poceni, nekateri premožni pa so si uredili prav razkošne domove, saj imajo

Med vožnjo po okolici se kmalu znajdeš ob številnih luknjah, ki bi jih lahko primerjal s krtinami. Naokoli jih je razmetanih okoli 250.000, ob vsaki pa je nekaj metrov visok kup kamenja. Vseeno moraš biti ob pohajkovanju zelo previden, da ne padeš v kakšno brezno, saj ni praktično nikjer nobenih opozoril. Rudarji točno vedo, kje je njihovo območje, na katerem iščejo tako dragocene opale.

Nihče, ki pride v ta kraj, se ne more upreti želji, da bi malo pobrskal po pesku in upal, da se mu bo nasmehnila sreča. Na to računajo številni tukaj živeči pustolovci, ki že vrsto let iščejo bogato žilo. Veliko najrazličnejših zgodb je moč slišati o ljudeh, ki so celo življenje zaman iskali opale na svojem ozemlju, po več letih mukotrpnega dela obupali in odšli, ko pa je prišel nekdo drug, je po kratkem času našel na istem mestu pravo bogastvo. Zato pravijo mestu "mesto čudakov", saj se kmalu začnejo ljudje čudno obnašati in sanjajo le še o tem, kako bodo nekoč našli dragocene opale. Večini nikoli ne uspe, zato pa živijo v hišah, zgrajenih iz stare šare ali pa se zapijejo. Na pokopališču tako stoji zanimiv nagrobnik z napisom: "Have a drink on me (natoči si na moj račun)!" Karl je vedel, da bo umrl, zato je pri banki najel posojilo, ki ga seveda ni nameraval vrniti. Izkoristil je zadnje obdobje svojega življenja in na veliko zapravil. Da pa ga ne bi imeli ljudje v preveč slabi luči, je preostanek denarja namenil za to, da mu na grob postavijo poln sod viskija in vsakič, ko bi kdo prišel na pokopališče, bi lahko zvrnil kozarec na njegov račun. Nekdo drug, ki pa je obogatel, si je za denar nakupil najboljše satelitske postaje, tako, da lovi večino programov tega sveta, vidijo pa ga le dvakrat na leto, ko pride iz svoje bivališča in si obnovi zaloge hrane in pijače.

Avstralski Coober Pedy: mesto čudakov in opalov

celo podzemne bazene. Na površini so si uredili stezo za gokart, vsako leto priredijo konjske dirke in imajo pravo igrišče za golf, čeprav v mestu praktično ni niti enega kosa trave.

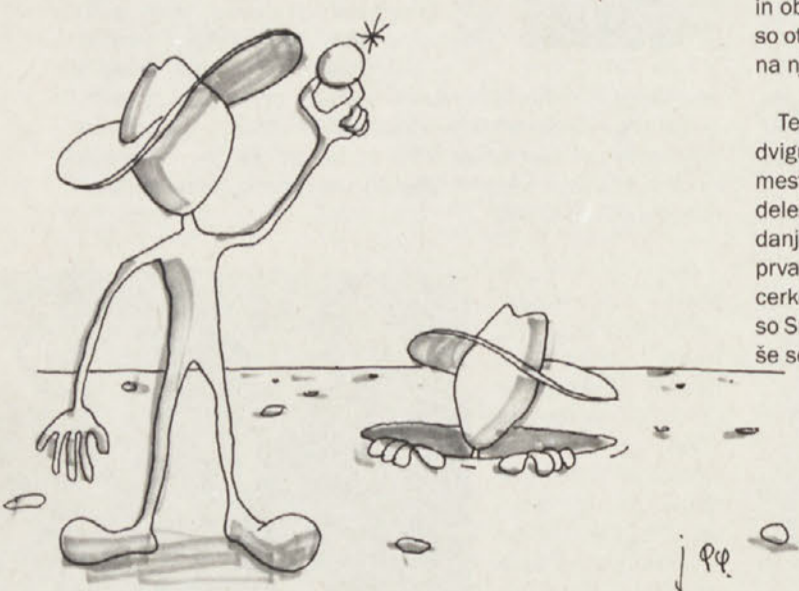
Ob samem pesku in kamenju so hoteli presenetiti vsaj otroke in ob šoli so jim umetno posejali travnato igrišče za baseball. Ko so otroci videli nenavadno zeleno površino, si nihče ni upal stopiti na njo in komaj so jih prepričali, da je trava nekaj vsakdanjega.

Težko je reči, da je v mestu kaj vsakdanjega, saj se povsod dviguje prah in naokrog ležijo kupi kamenja. V tem odročnem mestu so tudi ljudje nekaj posebnega. Zanimivo je, da precejšen delež mestnega prebivalstva sestavljajo pripadniki narodov nekdanje Jugoslavije. Na eni od ulic ponosno vihra hrvaška zastava, prva cerkev, ki so jo v mestu zgradili, pa je srbska pravoslavna cerkev. Marv, moj vodič po okolici, je hudomušno pripomnil, da so Srbi, preden so zgradili cerkev, najprej naredili bife, ki je najbrž še sedaj bolj obiskovan kot pa nedeljsko bogoslužje.

Nekaj kilometrov iz mesta živi v svojem posebnem stanovanju čudak Harry, po katerem naj bi menda posneli film Crocodile Dundee, saj je možakar v času svojega življenja pobil ogromno krokodilov. Poleg njih je lovil še morske pse in živel pri Aboriginih. Sam pravi, da je spal z več kot dva tisoč ženskami in po stanovanju ima polno njihovih spominkov in okrasov. Kasneje se je zapil in sedaj počasi umira, star več kot sedemdeset let. Ker je njegova prva domovina Libija, ima pred hišo Gadafijevo lutko v naravni velikosti, ki služi kot strelovod, saj gre vsak udar strele ravno čez libijskega predsednika.

Bližnja pokrajina se imenuje Breakaways in spominja na lunino pokrajino. S svojo puščobnostjo in dvigajočim se prahom je služila kot scena za akcijski film Mad Max, tretji del. Coober Pedy z okolico je resnično dajal vtis, kot da je na koncu sveta. Mesto sem moral zapustiti, preden bi me prijela opalna mrzlica, saj sem na lastne oči videl dva popotnika, ki se cel dan nista mogla ločiti od kupa kamenja, med katerim sta iskala opale.

Uroš Ravbar

Nastanek opalov

Opal je amorfn oblika kremenice, v kateri je vsebnost vode manjša od deset odstotkov. Nastaja kot sediment s kremenico bogate vode in izgleda kot trden žele. Med procesom strjevanja se v žele ujamejo številni izredno tanki filmi in dajejo dragocenemu opalu žareče bleske svetlobe in barv. Vseeno obstaja med opalnimi sedimenti in dragocenimi opali ogromna razlika. Barva opala sega od redke črne do modre, najbolj znani pa so rdeče in oranžno obarvani ognjeni opali. Na svetlobi pride v opalu do loma in odboja svetlobnih žarkov in videti je, kot bi bil znotraj živ. Taki opali lahko na trgu z dragimi kamni dosežejo visoke cene, ponavadi pa jih razrežejo v okrogle oblike.

Ste poleti čepeli doma?

Parkov poletni potopisni klub

V sodelovanju z Založbo Goga novomeški mladinski časopis Park spodbuja vse nadebudne poletne potohodce, da hodijo po svetu s široko razprtimi očmi, objektivni in beležnicami. Svoje popotne utrinke pošljite do 1. oktobra na naslov Park, Prešernov trg 8, 8000 Novo mesto, s pripisom »potopis«. Najboljše (izvirne, duhovite, problemske) potopise bomo seveda objavili in tri nagradili (izbere jih komisija Založbe Goga) še s posebnimi nagradami potovalne agencije Mana.

ŠTAR

Študentski tekoči račun

Študentski tekoči račun ti ponuja popolno svobodo. Uporabljal boš lahko bančne avtomate in posloval preko Teledoma ali Interneta, zato ti ne bo več treba tako pogosto v banko. Takoj ti bomo odobrili limit, ti brezplačno vodili

račun, pa tudi članarine za Teledom ti ne bo treba plačevati. Denar in življenje sta tvoja, vzemi ju v roke!

<http://www.n-lb.si> e-mail: povejnam@n-lb.si

Denar in življenje!

Ljubljanska banka

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana

Podružnica Novo mesto

Prvi korak k samostojnosti.

Mladinski tekoči račun

Samostojnost, pridobivanje zaupanja odraslih, dokaz, da znate tudi mladi ravnati z denarjem ... Še mnoge nenapisane želje lahko uresničite z odprtjem lastnega tekočega računa Poštne banke Slovenije, d.d. na najbližji pošti.

Za dodatne informacije pokličite telefonsko številko 061 174 1207 ali 063 425 2715, 425 2719.

Prijazno vam bomo pojasnili vse, kar vas zanima.

PBS.

Poštna banka Slovenije, d.d.

Ulica Vita Kraigherja 5, Maribor

infoTočka

Razpis za pomoč socialno ogroženim študentom v šolskem letu 1999/2000

DNŠ razpisuje za študijsko leto 1999/2000 dotacije, ki bodo namenjene kot pomoč pri študiju socialno ogroženim študentom dolenske regije. Kandidati naj oddajo oziroma pošljejo prošnje za dotacijo najkasneje do 20. oktobra 1999 na naslov: Društvo novomeških študentov, Prešernov trg 6, 8000 Novo mesto.

Prošnja mora vsebovati izpolnjeno Vlogo za pridobitev dotacije Društva novomeških študentov za pomoč pri študiju, ki jo lahko brezplačno dvignete v prostorih servisa DNŠ v času uradnih ur in potrdilo o vpisu za šolsko leto 1999/2000. Prosilec mora biti član servisa ali DNŠ in mora izpolniti vse obveznosti do študija v tekočem letu, sicer bo moral DNŠ vrniti prejeto dotacijo. Prošnje bo obravnavala štiričlanska komisija, ki bo vsakega kandidata pisno obvestila o sklepu glede podane vloge.

Razpis za pomoč pri študiju v tujini v šolskem letu 1999/2000

DNŠ razpisuje za študijsko leto 1999/2000 dotacije, ki bodo namenjene kot pomoč pri študiju v tujini. Kandidati in kandidatke naj oddajo oziroma pošljejo prošnje za pomoč pri študiju v tujini najkasneje do 20. oktobra 1999 na naslov: Društvo novomeških študentov, Prešernov trg 6, 8000 Novo mesto.

Prošnja mora vsebovati izpolnjeno Vlogo za pridobitev dotacije Društva novomeških študentov za pomoč pri študiju v tujini, ki jo lahko brezplačno dvignete v prostorih servisa DNŠ v času uradnih ur, in potrdilo o vpisu za šolsko leto 1999/2000. Prosilec mora biti član servisa oziroma DNŠ, izpolniti pa mora večino obveznosti do študija v tujini v tekočem letu, sicer bo moral DNŠ vrniti celotno dotacijo. Vse prispele prošnje bo obravnavala štiričlanska komisija in kandidata pisno obvestila o sklepu.

- Oscar pub
- 1.10. Kubanski večer
 - 2.10. Bob rock – unplugged
 - 3.10. Dan D – unplugged
 - 22.10. Žabjak 3 o džez večer
 - 23.10. Jernej Zoran trio

Dolenjski muzej

- 22.10. otvoritev slikarske razstave Janka Orača (do 5.12.)

Galerija Krka (Šmarješka c. 6, NM)

- Razstava fotografij Mali princ Boruta Peterlina (do 15.10.)

Kulturni center Janeza Trdine

- 6.10. ob 13.30 otvoritev razstave ex-tempora učencev osnovnih šol s prilagojenim programom: **Jesen v Novem mestu**
 7.10. ob 19.30 koncert **Komornega godalnega orkestra Slovenske filharmonije**
 11. in 12.10. Dom kulture: ob 19.30 Borgeson, Long, Singer; **Zbrana dela Williama Shakespeara** – okrajšano, komedija Drama SNG Ljubljana
 14.10. Dom kulture: ob 16.00 Svetlana Makarovič: **Tacamuca**, Lutkovno gledališče Ljubljana, lutkovna predstava za otroke od 3. leta starosti
 19.10. ob 19.30, koncert **Simfoničnega orkestra iz Kopenhavna**

Sodelovanje sever-jug

Tečaj usposabljanja mladinskih organizacij za vzpostavitev sodelovanja severa in juga bo potekal v mladinskem centru v Mollini (Malaga) v Španiji v času od 7. do 14. 11. 1999. Informacije dobite na Infotočki (374-374). Natančno in popolno izpolnjene prijavnice sprejemajo v tajništvu MLADINSKEGA SVETA SLOVENIJE (Linhartova 13, 1000 Ljubljana) do ponedeljka, 4. 11. 1999 do 12. ure.

Potovanja

Amsterdam (20.- 24.10., 23.900 SIT), Myanmar (Burma) (15.10-8.11., 187.500 SIT), Peru in Bolivija (20.10. - 15.11., 199.000 SIT), Tignes (30.10.-6.11., 39.900 SIT), Šri Lanka (1.-17.11., 198.000 SIT), Tajska (8.-29.12., 195.000 SIT), Egipt (7.-22.12., 119.000 SIT). Informacije na Infotočki, tel. 374-374

Dodatna ponudba

Predprodaja kart za **Kitajski Cirkus**, Hala TIVOLI (11. in 12. 10. 1999). Cena: 2500 SIT za odrasle, 2000 SIT za mlade do 14. leta.
 Prodaja **ISIC** izkaznic (international student identity card).

Novomeški potniški promet

Tudi v Novem mestu smo končno dobili mestni avtobus. Voziti je začel 21. septembra, pokriva pa štiri proge: Poganci-Župnca, Brod-Sevno, Košenice-Sevno in Cikava-Prečna. Vozil naj bi v intervalih 45-50 minut, med konicami (6-9h, 13-16h) pa vsakih 20-25 minut. Enkratna vozovnica stane 150 SIT v predprodaji (kiosk, avtobusna postaja) oz. 200 SIT pri vozniku; povratna v predprodaji 270 SIT, mesečna 5.400 SIT, za dijake, študente in upokojeince pa 4.300 SIT.

Šport

- 5.10. ŠD Marof ob 20.30 košarka, **KRKA – RADNIČKI Jugopetrol**
 9.10. ŠD Marof ob 17.30 odbojka, **KRKA – LJUTOMER** ob 20.00, košarka, **KRKA – SLOVAN**
 20.10. ŠD Marof ob 19.00, odbojka, **KRKA – FUŽINAR 2**
 23.10. ŠD Marof koncert narodnozabavnih skupin radia Sraka
 24.10. ŠD Marof ob 12.00, rokomet – članice, **NOVO MESTO – SEVNICA**
 27.10. ŠD Marof ob 20.00, košarka, **KRKA – ROGLA ATRAS**
 29.10. ŠD Marof koncert skupine Zmelkoov
 30.10. ŠD Marof ob 17.30 odbojka, **KRKA – IGM HOČE** ob 20.00 košarka, **KRKA – KRAŠKI ZIDAR**

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE

ABONMA MLADI MLADIM 1999/2000

Koncertni cikel MLADI MLADIM pripravljamo v sodelovanju z Glasbeno mladino Slovenije. V njem se predstavljajo najuspešnejši mladi slovenski glasbeniki, ki jih je za novo sezono izbrala strokovna žirija prek javnega razpisa.

v sezoni 1999/2000 bodo koncertirali:

11. november 1999
 Trio:
Irene Yebuah, mezzosopran
Boštjan Lipovšek, rog
Klemen Golner, klavir

15. december 1999
Jure Rozman, klavir

9. marec 2000
Elena Hribernik, flavta
Marko Hribernik, klavir

6. april 2000
 Klavirski trio:
Barbara Zalaznik, violina
Uršula Ivanuš, violončelo
Sonja Bajc, klavir

11. maj 2000
Kristina Šuklar, violina
Andreja Gole, orgle

Cena abonmaja je 1 700 SIT, vstopnica za posamezni koncert bo stala 500 SIT za mladino in 1 000 SIT za odrasle.

Abonma lahko vpišete v tajništvu Kulturnega centra, Novi trg 5, vsak delavnik od 8.00 do 14.30 ure.

Razvojni izobraževalni center Novo mesto

Drugačni načini učenja v RIC Novo mesto Središče za samostojno učenje

Naše središče za samostojno učenje, ki smo ga poimenovali EDUS, vam ponuja 6 učnih mest, ki so opremljena z računalniki in internetom, in eno učno mesto s televizijo in videorekorderjem. Na voljo so vam učna gradiva iz različnih področij, zaenkrat predvsem:

- tuji jeziki-angleščina, nemščina, italijanščina, francoščina, španščina
- računalništvo-različni programi
- slovenščina

Kaj vam Edus še omogoča?

- individualno svetovanje pri učenju in uporabi gradiv,
- srečanja z mentorjem,
- brskanje po internetu,
- strokovno literaturo.

Komu je namenjeno?

- Vsem:
- ki želite uporabljati gradiva za samostojno učenje,
 - ki vas zanimajo nove možnosti za učenje,
 - ki si želite sami izbrati čas in intenzivnost učenja.

Obisk je brezplačen, morate pa se predhodno najaviti.

Edus je odprt vsak dan od 8.00 do 20.00 ure.
 Informacije:
RIC Novo mesto, Novi trg 5, Novo mesto
 tel. 068/ 326 319

1. mega šolski dan, 1.9., Borut Peterlin

park

novomeški mladinski časopis
št. 1, letnik III, oktober 1999

cena 1 tolar

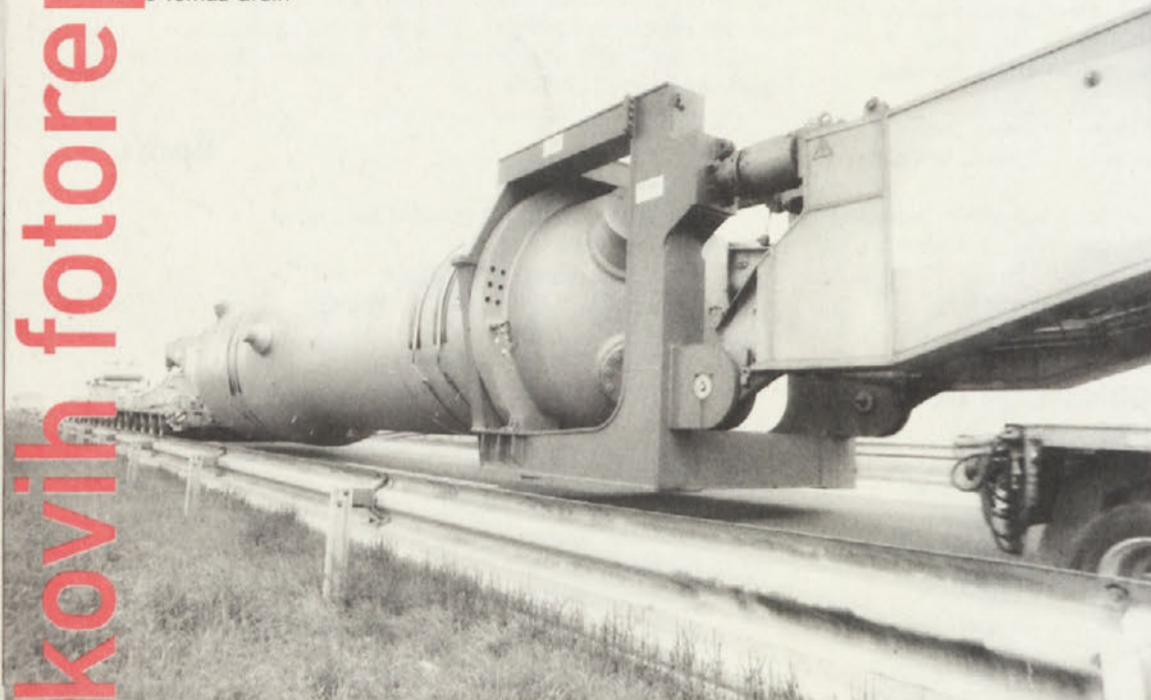
ISSN 1408-7189

Sončev mrk, 11.8., Tomaž Grdin

poletje skozi objektivne parkovih fotoreporterjev

foto Tomaž Grdin

Pozor, uparjalnik!

Najprej smo zagledali velikanski napis, ki ga je vozil tovornjak: "Pozor uparjalnik!", zatem nekaj policijskih vozil, ogromen vlačilec in že je bil tu: trenutno naša največja medijska zvezda! 343 ton težak in 21 metrov dolg uparjalnik. Prizoru smo bili priče vsi, ki smo se namerno ali nenamerno med 30. avgustom in 6. septembrom, ko so peljali prvega, ali med 13. in 20. septembrom, ko je bil na poti drugi uparjalnik, znašli na cesti nekje med Luko Koper in Jedrsko elektrarno Krško. Celotni transportni kompoziciji sta bili dolgi 77, široki 5,8 in visoki 4,6 metra ter sta tehtali po 666 ton, od tega je teža uparjalnika zavzemala 343 ton. Pri prevozu pet kilometrov na uro je poleg šoferjev sodelovala tudi številna posadka operaterjev, ki je ves čas spremljala gibanje kompozicije po cestišču. Prevoz, tehnično in logistično pravi podvig, je potekal varno in skorajda brez zapletov. Če seveda odštejemo plezanje greenpeaceovcev po uparjalniku in politične grožnje Heiderjevih svobodnjakov, naj se zaprtje krške nuklearke uvrsti med pogoje, brez katerih Avstrija ne bo podprla vstopa Slovenije v Evropsko skupnost.

Prvi uparjalnik je bil gotovo deležen večje pozornosti, čeprav tudi pri drugemu ob poti ni manjkalo radovednežev. Na našem koncu države jih je bilo največ pri viaduktu v Ponikvah pri Trebnjem in pri mostu čez Savo v Krškem, za katera so mnogi dvomili, da bosta vzdržala tovor. Na krajevni skupnosti Krško so celo zahtevali zgraditev novega mostu. Nosilnost obeh mostov so pred prevozom preverili z naloženimi tovornjaki, ki so jih nagnetli nanju. Krški most

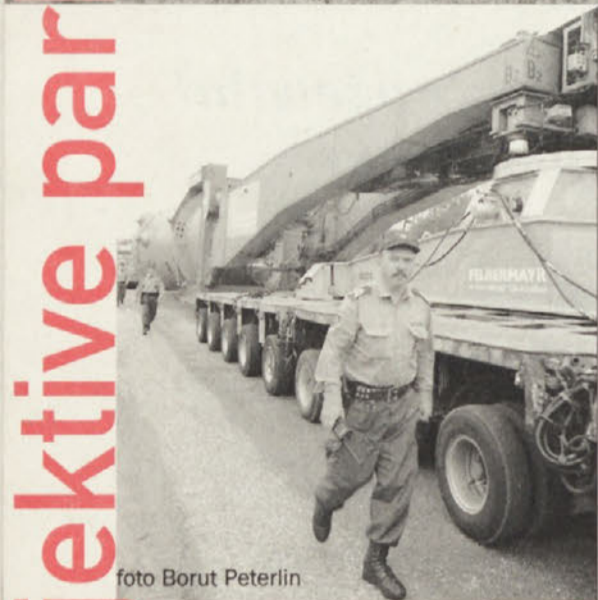
se je takrat, ko je bila na njem vsa teža kompozicije, pogreznil za osem milimetrov, a se je nato vrnil v prvotno stanje. Mnogim od tistih, ki so si želeli ogledati velikanski tovor na poti, to ni uspelo, ker jim je preprosto ušel. Uparjalnik je skoraj praviloma prišel na dnevni cilj hitreje, kot je bilo napovedano. Nova uparjalnika bosta do namestitve, ta bo med remontom prihodnje leto, trajala pa bo dva meseca, čakala v stavbi na dvorišču elektrarne, v katero bodo shranili stara uparjalnika. Nakup, prevoz in montaža uparjalnikov staneta 205 milijonov nemških mark, ki jih bo najbrž morala v celoti zagotoviti sama jedrska elektrarna. Pri nemških bankah je že najela 130 milijonov mark posojila, za katero jamči Nova Ljubljanska banka. Če je morda kdo mislil, da bo svoj delež k temu prispevala sosednja Hrvaška, se je močno zmotil.

In kaj sploh je uparjalnik? Je komponenta, skozi katero se na primarni strani pretaka 4,5 tone vode na sekundo, temperatura le-te je 320 stopinj Celzija, tlak pa več kot 155 barov. Na sekundarni strani se upari pol tone vode na sekundo. Uparjalnik je zaradi tega močno obremenjen, cevi se tanjšajo, nastajajo razpoke in njegova zmogljivost se zmanjšuje.

Nova uparjalnika naj bi vzdržala do leta 2023, potem pa nameravajo jedrsko elektrarno v Krškem zapreti. Ob iskanju trajne deponije radioaktivnih odpadkov pa bomo najbrž vsi Slovenci postali kot greenpeaceovci, ki se nam zdaj s svojim obešanjem na uparjalnik in transparentom "USTAVI KRŠKO!" zdijo tako smešni.

Jerca Božič Kranjec

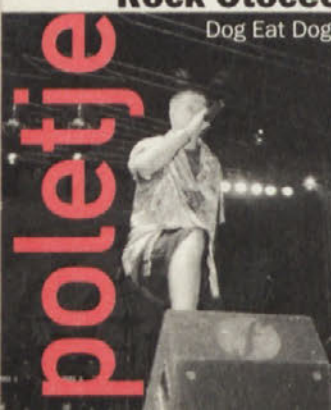
foto Borut Peterlin

Toča, 1.9.,
Tomaž Grdin

Rock Otočec, 2.-4.7., Borut Peterlin
Dog Eat Dog

Maxov žur leta, 17.9., Vuica, jr.

novomeški mladinski časopis

Glavni in odgovorni urednik: Marijan Dovič
Oblikovanje: Jurij Kocuvan
Naslovnica: Borut Peterlin

Ustanovitelj: DNS
Izdajatelj: Založba Goga
Trženje: David Bratož, Gregor Macedoni
Distribucija: Marko Kralj
Filmi in tisk: Špes grafika
Naklada: 2500 izvodov

Naslov uredništva:
Park - založba Goga
Prešernov trg 8,
8000 Novo mesto
Tel: 068 / 374-370
e-pošta: park@drustvo-dns.si

Po mnenju ministrstva za kulturo velja za Park
5% davek od prometa proizvodov
(št. 413-229/98, 23. 04. 1998)

PRIDI IN SE SPREHODI PO SVOJEM PARKU!